

Sigrid Margareta Nordhuus

Solskinnspolitikken

En analyse av Sør-Koreas gjenforeningspolitikk sett gjennom utviklingen av "Solskinnspolitikken", fra Kim Dae-Jung administrasjonen frem til Park Geun-Hye administrasjonen.

Bacheloroppgave i Historie

Veileder: Mats Ingulstad

Mai 2024

NTNU

Kunnskap for en bedre verden

Sigrud Margareta Nordhuus

Solskinnsplitikken

En analyse av Sør-Koreas gjenforeningspolitikk sett gjennom utviklingen av "Solskinnsplitikken", Fra Kim Dae-Jung administrasjonen frem til Park Geun-Hye administrasjonen.

Bacheloroppgave i Historie
Veileder: Mats Ingulstad
Mai 2024

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Det humanistiske fakultet
Institutt for moderne samfunns historie

NTNU

Kunnskap for en bedre verden

Innhold

Introduksjon.....	2
Historisk kontekst og tidligere inter-koreanske relasjoner	3
Metode	6
Kilde og litteratur	7
Forkortelser	8
1. «Engagement Policy» perioden.....	9
1.1. Kim Dae-Jung administrasjonen 1988-2003.....	9
1.1.1. Sunshine Policy.....	9
1.1.2. Første Inter-koreanske topp møte og 15. juni deklarasjonen	12
1.2. Roh Moo-Hyun administrasjonen 2003-2008.....	15
1.2.1. Peace and Prosperity policy	15
1.2.2. Resultater av Sunshine og Peace and Prosperity politikken	17
1.2.3. Atomkrisen 2002 – 2003 og atomprøvesprengning 2006	19
1.2.4. Det andre inter-koreanske toppmøtet 2007	21
1.3. Konklusjon.....	22
2. Confrontational Policy Period	23
2.1. Lee Myung-Bak Administrasjonen 2008-2013.....	23
2.1.1 Vision 3000: Denuclearization and Openness	23
2.1.2. Nord-Koreas respons og provokasjoner.....	25
2.2. Park Geun-Hye Administrasjonen 2013-2017	28
2.2.1. The Korean Peninsula Trust Process	28
2.2.2. Nord-Koreas respons og provokasjoner	30
2.3. Konklusjon.....	31
3. Diskusjon.....	32
3.1. Forskjellene i politikkene og politikken i praksis	33
3.2. Mt. Kumgang.....	35
3.3. Kaesong Industrikompleks	37
4. Konklusjon.....	38
5. Kilder:.....	40

Introduksjon

Den koreanske halvøya har lenge vært et senter for internasjonal diplomati og geopolitisk spenning mellom stormaktene, representert ved konflikten mellom Nord- og Sør-Korea. Fra splittelsen før Koreakrigen og frem til i dag, har de to landene flere ganger forsøkt å finne veien sammen, men uten hell. På slutten av 1990-tallet introduserte den daværende presidenten Kim Dae-Jung en ny politikk kalt "Solskinnspolitikken", og markerte dermed ønske om en signifikant endring i det inter-koreanske forholdet. "Solskinnspolitikken" fikk navnet etter Æsops fabler hvor solen, gjennom varme og åpenhet, er mere effektiv i å overtale en reisende til å ta av seg frakken enn det vindens hardhet er¹. "Solskinnspolitikken" søkte derfor å redusere fiendtlighet og heller oppmuntre til dialog mellom Nord- og Sør-Korea. Denne politikken representerte en ny retning fra tidligere harde tilnærminger og vektla engasjement og samarbeid fremfor konfrontasjon og isolasjon.

"Solskinnspolitikken" suksess var i midlertid kortvarig. Politikken ble betydelig påvirket av påfølgende sørkoreanske administrasjoner. Mens noen administrasjoner fortsatte å fremme engasjementet slik som Roh Moo-Hyun administrasjonen, inntok andre en mer konfronterende holdning, slik som Lee Myung-Bak administrasjonen. Dette førte til endringer i politikken retning og resultater. Endringene gjenspeiles i den utviklende dynamikken i det inter-koreanske forholdet, både innenriks og i den brede internasjonale utviklingen.

Ettersom de mer konservative administrasjonene tar over, ser man en økning i antall provokasjoner fra Nord-Korea, i tillegg til at det inter-koreanske og det internasjonale forholdet blir dårligere og dårligere.

Denne oppgaven tar for seg utviklingen av "Solskinnspolitikken" fra dens start med Kim Dae-Jung i 1998, til stengingen av Kaesong industrikompleks i 2016, som markerer slutten på engasjementssamarbeidet. Oppgaven er delt inn i to hoveddeler som forteller om de ulike administrasjoner og beskriver de ulike prinsippene i politikken deres, og i tillegg til resultater av politikken og Nord-Koreas reaksjon og svar på politikken. Så vil oppgaven diskutere i hvilken grad politikken fungerte, basert på tall fra offentlig statistikk som kan fortelle noe om økonomisk utvikling og menneskelig utveksling. Til slutt vil oppgaven, basert på diskusjonen, konkludere om de ulike tilnærmingene faktisk fungerte eller ikke. Utgangspunktet for

¹ Lee Chang-Sup 2010

oppgaven er problemstillingen: En analyse av Sør-Koreas gjenforeningspolitikk sett gjennom utviklingen av “Solskinnspolitikken” fra Kim Dae Jung administrasjonen frem til Park Geun Hye administrasjonen. Og hovedspørsmålet i diskusjonen er: I hvilken grad bidro de ulike politikkene til å bedre det inter-koreanske forholdet?

Historisk kontekst og tidligere inter-koreanske relasjoner

Korea som grenser til Kina i nordvest, Russland i nordøst og Japan i øst, blir ofte omtalt som en “Shrimp among whales” på grunn av sin strategiske geografiske beliggenhet². Fra 1910 og frem til slutten av andre verdenskrig var Korea under japansk kontroll. Problemet ved et selvstendig Korea ble brakt opp allerede i 1943, da de allierte diskuterte hva man skulle gjøre med de tidligere japanske koloniene. President Roosevelt ønsket å plassere Korea under forvaltning av USA, Kina og Sovjetunionen³. De allierte og Sovjetunionen ble enige om at dette var det rette for landet, frem til Korea kunne ta vare på seg selv, slik de så det. USA gikk, på vegne av de allierte, inn på den koreanske halvøya i 1945 fra sør. Sovjetunionen fulgte på og rykket inn fra nord. De to stormaktene ble etter på enige om at landet skulle deles på den 38’breddegrad og at dette skulle være en midlertidig deling frem til en ny koreansk regjering var kommet på plass⁴. Problemet var bare at USA og Sovjetunionen hadde to fundamentalt forskjellige ideologi og dermed ulikt syn på hvordan den nye koreanske regjeringen skulle opprettes og fungere.

Sovjetunionen som var en kommunistisk stat, ønsket en kommunistisk regjering støttet av Moskva, mens USA som var anti-kommunistisk, ønsket å etablere en vestligorientert regjering. Det var kontinuerlige forhandlinger mellom USA og Sovjetunionen om hvordan forvalterskapet av Korea skulle fungere og hvordan dannelsen av en ny koreansk regjering skulle skje.

Disse forhandlingene fant sted på Moskva-konferansen i desember 1945 og på den felles USA-USSR konferansen i Seoul i 1946⁵. Da de ikke kom til enighet ved noen av anledningene, bestemte USA seg for å ta saken i egne hender og vendte seg til FN for å få tillatelse til å danne en felles koreansk regjering for Nord og Sør. Under oppsyn av FN ble

² Kirk 2021

³ Oberdorfer, Carlin 2014 s.4

⁴ Ibid s.5

⁵ Shin 2008 s.202

regjeringsvalget holdt 10 mai 1948 i sør, og resulterte i innsettelsen av Dr. Syngman Rhee som den første presidenten av Republikken Korea (ROK), 15 august 1948. Dette godtok ikke det sovjetledete nord. Nord-Korea holdt derfor sitt eget valg 25 august 1948, og dannet Den Demokratiske Folkerepublikken Korea med Kim Il-Sung som sin øverste leder. Det som skulle være en midlertidig deling, ble dermed en endelig deling med to ulike stater.

I januar 1950 endret USA sin utenrikspolitikk. ROK var ikke lenger eksplisitt i det amerikanske forsvarsfelleskapet i Stillehavet, og det er blitt hevdet at USA derfor ikke kunne garantere for Sør-Korea sin sikkerhet⁶. Nord-Korea som i lang tid hadde rustet opp militærvesenet sitt, hadde flere ganger bedt Sovjetunionen om hjelp til å invadere Sør siden splittelsen av de to Koreanske statene. De så nå sin mulighet til dette⁷. 25 juni 1950 gikk Nord-Korea, støttet av Sovjetunionen, inn i Sør-Korea og la under seg store deler av landet på kort tid. Sør-Korea, som egentlig ikke var garantert hjelp, fikk likevel støtte fra USA og FN, og sammen klarte de å presse de kommunistiske styrkene nordover helt opp til Yaluelva ved grensen til Kina⁸. Det som så ut til å bli en seier for sør, ble likevel ikke det, fordi kinesiske styrker kom til Nord-Koreas unnsetning. Krigen utviklet seg så til å bli en stillingskrig langs den 38'breddegrad. Forhandlinger om en våpenhvile begynte i juli 1951. Forhandlingene foregikk mellom USA som representerte FN, Kina, Nord-Korea og Sør-Korea. Den ferdige avtalen ble undertegnet 27 juli 1953 av USA, Nord-Korea og Kina. Sør-Korea var ikke enig i bestemmelsene i avtalen og skrev derfor ikke under på avtalen selv.

Det inter-koreanske forholdet etter våpenhvileavtalen var ikke spesielt godt. Nord fortsatte å fordømme den sørkoreanske regjeringen, mens Sør forsøkte å holde dialog, og forsøkte å gjennomføre politikk som søkte å føre til en fredelig gjenforening. Flere ganger utførte Nord-Korea terrorangrep og attentatforsøk på de sørkoreanske presidentene. Ett attentatforsøk ble gjort mot president Park Chung Hee (1962-1979) i det Blå Hus (presidentpalasset) i 1968 og ett forsøk mot president Chun Doo-Hwan (1980-1988) i Myanmar i 1983⁹. På tross av disse hendelsene har det vært flere forsøk på inter-koreansk dialog i spørsmålet om gjenforening, og Sør-Korea har ført flere ulike former for politikk for å få det til.

⁶⁶ Buhite 1978 s. 426

⁷ Oberdorfer 2014 s.7

⁸ Sandler (1999) s.112

⁹ Axelblom 2017 s.4

“Solskinnspolitikken” som denne oppgaven handler om, bygger på tidligere former for politikk som ROK har ført etter demokratiseringen i 1987. Roh Tae-woo (1988- 1993) som var den første demokratisk valgte presidenten i Sør-Korea, førte en ny interaktiv politikk kalt ‘Nordpolitik’. Målet med Nordpolitik var å engasjere seg med Nord-Korea og andre kommunistland og normalisere forholdet til dem ifølge Alec Axelblom¹⁰. Denne politikken brukte den Vesttyske ‘Ostpolitik’ som forbilde, og ble en suksessfull politikk for Sør fordi den bidro til inngåelse av flere viktige avtaler mellom Nord og Sør, i tillegg til at den bedret de diplomatiske forholdene til Sovjetunionen (USSR) og Folkerepublikken Kina (PRC). Ostpolitik var et diplomatisk initiativ ledet av Vest-Tyskland på slutten av 1960-tallet og tidlig 1970-tallet. Formålet med politikken var å bedre forholdet mellom Vest-Tyskland og Øst-blokklandene, da spesielt Øst-Tyskland¹¹.

Nordpolitik ledet også frem til at USSR og PCR deltok i OL 1988 i Seoul på tross av at Nord-Korea ønsket at alle kommunistland skulle boikotte lekene¹². Etterfølgeren til Roh Tae-Woo, Kim Young-sam (1993-1998), lanserte en ny politikk i sitt forsøk på å bedre forholdet til Nord-Korea. Denne politikken som har fått navnet ‘Korean National Community Unification Formula (KNCU formelen) handlet om å anerkjenne Nord som en partner i en mulig gjenforening istedenfor en fiende som må konfronteres¹³. Men på grunn av Kim-Il Sung’s plutselige død i 1994, og avlysning av det planlagte inter-koreanske toppmøtet som følge av hans død, ble ikke denne politikken så suksessfull.

I 1994 ble USA og Nord-Korea enige om en avtale kalt ‘Agreed Framework’. Dette var en avtale som handlet om atomnedrustning på den Koreanske halvøya. Avtalen gikk ut på at Nord-Korea skulle fryse atomvåpenprogrammet sitt og etter hvert også avslutte hele programmet i bytte mot at USA skulle levere tungolje og to lettvannsreaktorer (LWR). Lettvannsreaktorer er en form for termisk reaktor som bruker vanlig vann og uran for å produsere strøm. Lettvannsreaktorer gir mindre utbytte av de materialer som kan benyttes til atomvåpen og disse reaktorene var ment å erstatte andre typer reaktorer som gir mye større utbytte av for eksempel plutonium. Tungoljen skulle være en alternativ energikilde inntil reaktorene var på plass. Nord-Korea forpliktet seg til å være en del av den internasjonale ikke-

¹⁰ Axelblom 2017s.4

¹¹ Oxford Reference

¹² Axelblom 2017 s. 5

¹³ White paper 1996 s.20

spredningsavtalen (NPT) og til at inspektører fra det internasjonale atomenergibyrådet (IAEA) skulle få overvåke at tungoljen erstattet tungtvannsreaktorene, og hindre at de ble brukt til å produsere atomvåpen¹⁴. Videre opprettet USA organisasjonen KEDO (Korean Peninsula Energy Development Organization) som skulle stå for å bygge disse lettvannsreaktorene¹⁵.

Med dette er den historiske konteksten satt. Det viser et splittet Korea med to aktører som hadde svært forskjellige syn på den politiske situasjonen og veien videre. Administrasjonene som kom etter, tok opp det inter-koreanske utfordringen og forsøkte å lage egne løsninger på problemet. To av dem valgte å føre en engasjementspolitikk, mens de to etterfølgende administrasjonene valgte å føre en konfronterende politikk. Neste kapittel tar for seg starten og utviklingen av engasjementspolitikken og undersøker dens prinsipper og resultater.

Metode

For å skrive en oppgave som dette, må man håndtere en større mengde tekst og kilder. Derfor har jeg valgt å bruke en kvalitativ forskningsmetode som min metode. Kvalitativ metode er en metode som brukes ved innsamling og analysering av større mengder tekst og er egnet til å håndtere store mengder tekst på en gang. Det gjelder spesielt når man er nødt til å navigere gjennom flere dokumenter med ulike tema og betydelig størrelse. Gjennom kvalitativ metode kan man få en dypere forståelse av temaet og en større oversikt over de ulike hendelsene i den gitte tidsperioden. Kvalitativ metode er også mer fleksibel enn kvantitativ metode. Metoden gjør det mulig å tilpasse forskningen etter behov, eller endre retning underveis som en konsekvens av det man finner. Derfor har jeg valgt kvalitativ forskningsmetode som min primære forskningsmetode¹⁶.

I tillegg supplementerer jeg den kvalitative metoden med kvantitativ data, og sammenligner derfor statistikk og i form av tall og grafer for å gi støtte til funnene mine. Kvantitativ forskningsmetode er en metode som er ideell for å teste hypoteser, måle variabler og trekke konklusjoner ut fra store mengder data.

I denne oppgaven ser jeg på blant annet endringer i økonomien som en konsekvens av samarbeidstiltak og effekten av annen støtte til Nord Korea for å se om det har en

¹⁴ Oberdorfer 2014 s.196

¹⁵ Ibid s. 279

¹⁶ Malterud 2002

sammenheng med økningen i væpnede provokasjoner. Kvantitativ metode er derfor ideell for å vurdere om disse variablene har noe sammenheng med hverandre.

Kilde og litteratur

I en oppgave behøver man en del kilder og litteratur. Primærkildene for denne oppgaven er Ministry of Unification sine egne "White paper" fra perioden 1997 til 2016. Dette er statsdokumenter som brukes for å informere borgerne om den gjeldene inter-koreanske situasjonen. Dokumentene varierer i størrelse, men er gjerne mellom 100-280 sider lange, og publiseres av departementet for gjenforening. White paper ble valgt fordi de gir et tydelig bilde på hva departementet og administrasjonen mener om saken. Men man må også huske på at de viser hvordan saken er, sett fra sørkoreansk side, og påstander i dokumentene er ikke nødvendigvis riktige i forhold til historiefortellingen. White paper fra 1997 blir brukt for å gi en større forståelse om den historiske konteksten og for å definere de tidligere avtalene før "Solskinnspolitikken". White paper fra 2001 blir brukt for å definere "Solskinnspolitikken" og for å hente kontekst rundt det første inter-koreanske toppmøtet i 2000. White paper fra 2005, 2010 og 2014 blir brukt for å vise utviklingen i politikken og nye avtaler. Og det siste White paper fra 2016 blir brukt for å undersøke hvordan avtalene tok slutt.

Som nevnt bør man være litt forsiktig med å bruke offisielle dokumenter som sin eneste kilde da de viser bare til en side av saken. White paper brukes også for å argumentere for politikken som føres, og for å påvirke folkets oppfatning om saken. Derfor har jeg også valgt å bruke to bøker som min sekundærkilde. Bøkene *The Sunshine Policy: In Defense of Engagement as a Path to Peace in Korea* av Moon Chung-In og *The Two Koreas: A contemporary history* av Don Oberdorfer og Robert Carlin har blitt hyppig brukt som sekundærkilder for å få en dypere kontekst av det som skjer, i tillegg til å få et mer nøytralt syn på saken. Jeg har også brukt publisert forskning og journaler gjort av andre forskere og eksperter på koreanske studier. Dette er akademiske tekster som fyller ut der Moon og Oberdorfer mangler kontekst. Det er også i disse kildene jeg har hentet grafene og bildene som presenteres i denne oppgaven.

Forkortelser

DMZ	Den demilitariserte sonen på 38'ende breddegrad
DPRK	Nord-Korea
IAEA	Det internasjonale atomenergibyrådet
KEDO	Korean Peninsula Energy Development Organization
KIC/GIC	Kaesong Industry Complex
KNCU	Korean National Community Unification Formula
LWR	Light Water Reactor
NPT	Nuclear NonProliferation Treaty
ROK	Sør-Korea

1. «Engagement Policy» perioden

1.1. Kim Dae-Jung administrasjonen 1988-2003

Kim Dae-Jung hadde hatt en lang politisk karriere lenge før han ble president i 1998. Han begynte i politikken på starten av 1950-tallet, og ble medlem av nasjonalforsamlingen tidlig på 1960-tallet. Han var svært kritisk mot flere tidligere presidenter, og spesielt mot Park Chung Hee administrasjonen som tok makten etter et statskupp i 1961. Kim Dae-Jung anses i dag som en progressiv politiker, som ønsket et større samarbeid med Sovjetunionen og Kina allerede på tidlig 70-tallet. Et slikt samarbeid ‘‘Nordpolitikk’’ senere klarte¹⁷. Fordi han sto som den fremste opposisjonslederen i forhold til flere av Sør-Koreas presidenter, ble han arrestert og fengslet en rekke ganger. Han var i tillegg en periode i eksil i USA. I 1997 vant han presidentvalget, og hans seier markerer det første fredelige regimebyttet i Sør-Koreas historie. Kort tid etter hans innsettelse i 1998, innfører han en ny form for politikk kalt: ‘‘The reconciliation and cooperation policy’’. Denne politikken blir etter hvert bedre kjent som ‘‘Solskinns politikken’’ (Sunshine Policy)¹⁸. Politikken ble et av de sentrale aspektene for hans regjering, og som han senere vant Nobels fredspris for¹⁹. Dette kapittelet tar for seg de ulike prinsippene i ‘‘Solskinns politikken’’ og Kim Dae-Jungs progresjon med det første inter-koreanske toppmøtet og 15 juni deklarasjonen fra 2000.

1.1.1. Sunshine Policy

‘‘Solskinns politikken’’, også kjent som ‘‘Engasjements politikken’’ (Engagement policy) er en forsoningspolitikk som da den kom, skulle bedre forholdet mellom Nord- og Sør-Korea gjennom å dyrke samarbeid, økonomisk- og fredelig utveksling. Politikken ønsket å bygge på tillit til hverandre for en bedre og sunnere sameksistens, i stedet for den fiendtlige situasjonen de var i. Kim mente at den eneste måten å bevare freden på den Koreanske halvøya, var ved å bygge tillit til Nord-Korea, og sammen arbeide mot felles mål altså gjenforening. Ved at Sør-Korea gradvis økte utvekslingen og prioritere samarbeidet mellom Nord- og Sør-Korea, håpet Kim at dette ville føre til at Nord-Korea skulle endre seg selv, og ta del i det internasjonale samfunnet. Han ønsket å etablere et ‘‘de facto’’ Korea som begge land respekterer slik det ble avtalt i Basic Agreement avtalen fra 1991. Basic Agreement eller ‘‘Agreement on

¹⁷ Axelblom 2017 s.6

¹⁸ White paper 2001 s.23

¹⁹ Branigan 2009

Reconciliation, Non-Aggression, Exchange and Cooperation” som den også heter, er en avtale som forplikter både Nord- og Sør-Korea til å fremme en fredelig gjenforening uten noe form for provokasjoner slik det kommer frem i White Paper 2001²⁰. For å lykkes formet Kim tre hovedprinsipper for “Solskinns politikken”. Disse prinsippene bygger på prinsippene i Basic Agreement, og er:

1. Fredelig sameksistens,
2. Fredelig utveksling og
3. Fredelig samarbeid.

I tillegg til de tre hovedprinsippene laget Kim Dae-Jung tre andre fundamentale prinsipper som skulle være grunnlaget for politikken. Disse prinsippene er

1. Ingen toleranse for noe form for væpnet provokasjon som kan ødelegge for freden på halvøya.
2. Ingen intensjon om å skade eller absorbere Nord-Korea, og
3. Aktiv promotering av økonomisk og bilateralt samarbeid, i tillegg til arbeid for forsoning og et bedre forhold til Nord²¹.

Det viktigste prinsippet er det første prinsippet, altså nulltoleranse for væpnede provokasjoner. Dette prinsippet er viktig fordi det legger en forventning om stans av ytterligere provokasjoner fra Nord-Korea. Ved å slutte å med voldelige provokasjoner, håpet Kim Dae-Jung at Nord-Korea ville bli oppfordret til å endre holdningene sine. Han mente også at uten slutt på provokasjonene ville ikke de to landene lykkes i å bli gjenforent.

Det andre prinsippet handler om at Sør-Korea ikke har noe intensjon om å invadere og/eller absorbere Nord-Korea. Dette er også et viktig prinsipp for tillitten mellom landene. Fordi Sør-Korea allerede på dette tidspunktet var et mye sterkere land økonomisk og internasjonalt. Dette var derfor en reell frykt i Nord-Korea for at Sør-Korea bare kunne overta Nord. Kim mente derfor at gjenforening skulle bli sett på som en langsom prosess heller enn noe som skjer plutselig²². Han mente også at fordi det hadde vokst frem så store forskjeller mellom de to landene, ville konsekvensene av en rask absorpsjon være fatale. Det tredje fundamentale prinsippet handler om å bygge tillit og samhandel gjennom samarbeid og bilateral dialog

²⁰ White paper 1996 s.25

²¹ Axelblom 2017 s. 6

²² White paper 2001 s.25

mellom landene. Kim mente det var viktig å starte dialog i samfunnssektorer som var viktige for begge landene, altså handel og industri. Dette ville føre til økt velferd for begge stater, og også til større nasjonal sikkerhet ved å redusere den Nord-koreanske trusselen.

I tillegg til de tre fundamentale prinsippene, har “Solskinnspolitikken” også fem operasjonelle prinsipper. Disse er: strategisk offensiv, fleksibel dualisme, militær avskrekking, internasjonalt samarbeid og domestisk konsensus. Kim Dae-Jungs Solskinnspolitikk blir ofte kritisert for å være en svak fredspolitik, når den i realiteten er en ganske provoserende og en direkte politikk i forhold til de andre politikkene som hadde blitt ført tidligere av administrasjoner ifølge Moon Chung-In²³. Formene for politikk som hadde blitt ført tidligere hadde vært svært reaktive, inkonsistent og usammenhengende. Men Kim Dae-Jungs politikk oppfordret til tålmodighet og utholdenhet, og han mente at et aktivt engasjement fra Sør-Korea ville endre Nord-Koreas som en helhet over tid.

Gjennom fleksibel dualisme gjennomførte Kim et paradigmeskifte i den inter-koreanske politikken. Fleksibel dualisme er en politisk og filosofisk tilnærming som anerkjenner både en sentralisert autoritet og samtidig en desentralisert styringsstruktur innenfor et system²⁴. Kim valgte fleksibel dualisme fordi han mente at det var viktig å åpne opp og gi fra seg fordeler først, uten å umiddelbart forvente noe tilbake. Ved bruk av fleksibel dualisme separerte Kim Dae-Jung de økonomiske tiltakene fra selve politikken. Ved å skille disse to, åpnet han opp for at privatledede organisasjoner og andre virksomheter kunne engasjere seg økonomisk uten å stå i fare for å miste investeringer og bli tvunget til å avbryte arbeidet dersom politikken endret seg. Dette var et tiltak for å vise kontinuitet ovenfor Nord-Korea og at de skulle føle seg trygge på at støtte var kommet for å bli. Dette tiltaket ble viktig for industrikomplekset Kaesong som fikk lov til å operere uavbrutt i henhold til White Paper 2001²⁵. Dette er også i stor kontrast til hva tidligere administrasjonen hadde gjort. Tidligere administrasjoner hadde kuttet i den økonomiske støtten hver gang en ny form for provokasjon fra Nord-Korea kom, noe som førte til liten tillit og økt fiendtlighet mellom landene²⁶.

Det tredje operasjonelle prinsippet handler om militær avskrekking, og innebar at ROK skulle opprettholde den nasjonale sikkerheten i form av høy militær beredskap samtidig som

²³ Moon 2012 s. 26

²⁴ Ibid s 26

²⁵ White Paper 2001 s.27

²⁶ Moon 2012 s.27

man førte en åpen engasjementspolitikk. Som nevnt tidligere, i stedet for å kutte all økonomisk støtte og samarbeid som en konsekvens av væpnede provokasjoner, skulle slike provokasjoner heller møtes med en umiddelbar motvekt i form av ulike ikke-aggressive tiltak frem for å bli motarbeidet gjennom straffetiltak.

Det fjerde prinsippet som handler om internasjonalt samarbeid, konstituerte en annen viktig del av de operasjonelle prinsippene. Kim Dae-Jung fortsatte det som kalles "Four Party talks" noe Kim Young-Sam regjeringen hadde etablert. Dette var en høypolitisk konferanse som besto av Sør-Korea, Nord-Korea, USA og Kina. Kim Dae-Jung bygget videre på dette og opprettet derfor "Six Party talks" hvor også Japan og Russland ble med. Denne koalisjonen av land skulle diskutere og forsøke å løse det Nord-koreanske problemet med behovet for kjernekraft og samtidig avgrense mulighetene for en atomvåpenproduksjon.

Det siste prinsippet var domestisk konsensus og bygger på "Nordpolitikkens" prinsipper. Kim Dae-Jung lovet at hans regjering ikke hadde noen intensjoner med å politisere de inter-koreanske relasjonene og at hans politikk ovenfor Nord skulle være åpen og ren²⁷.

1.1.2. Første Inter-koreanske topp møte og 15. juni deklarasjonen

Kim Dae-Jungs arbeid med "Solskinnspolitikken" førte til en rekke resultater, men også utfordringer som var både positive og negative. Det største og viktigste resultatet er nok juni-toppmøtet i 2000 som ble holdt i Pyongyang mellom Sør-Koreas President Kim Dae-Jung og Nord-Koreas Førsteformann Kim Jong-il. Dette var det første offisielle inter-koreanske møtet mellom Nord og Sør-Korea siden Koreakrigen²⁸. Veien dit var lang og krevende. Kim Dae-Jung startet arbeidet mot toppmøtet i januar 2000 ved å promotere økonomisk utveksling og samtidig som han lovet han humanitær hjelp til Nord-Korea. Basert på det operasjonelle prinsippet fleksibel dualisme som skiller mellom økonomi og politikk, satset Kim på økonomisk utveksling og samarbeid uavhengig av den faktiske politiske situasjonen²⁹. I mars 2000 annonserte Kim en deklarasjon om forsoning, og samarbeid for fred og gjenforening også kjent som Berlindeklarasjonen³⁰. Deklarasjonen omhandlet flere inter-koreanske problemer og handlinger som f.eks. økonomisk støtte, forhandlinger om fred og fremsatte forslag til løsninger på problemet med splittede familier etter Koreakrigen.

²⁷ White paper 2001 s.20

²⁸ Oberdorfer 2014 s. 335

²⁹ White paper 2001 s.27

³⁰ Ibid s.28

Berlindeklarasjonen viste Sør-Koreas villigheten til å jobbe sammen for målet om et felles Korea. Dette ga god uttelling i form av Juni-toppmøtet senere det året.

Juni-toppmøtet ble holdt 13.-15. juni 2000 og er det første inter-koreanske toppmøtet siden Koreakrigen. De to lederne møttes i Pyongyang sammen med representanter fra begge regjeringene. Å gjennomføre et slikt møte var banebrytende for den koreanske halvøya. Det aller viktigste er likevel resultatet av møtet: Sammen ble Kim Dae Jung og Kim Jong-il enige om en fem punkts avtale, kjent som "15. Juni Deklarasjonen"³¹. Disse fem punktene forplikter både Nord- og Sør-Korea til å jobbe sammen for målet om en gjenforening.

Det første punktet sier at "Nord og Sør-Korea skal sammen blitt enige om å løse spørsmålet om gjenforening på eget initiativ gjennom felles innsats fra det Koreanske folk"³². Det som er forskjellig med denne deklarasjonen i forhold til tidligere avtaler er at den gir rom for internasjonalt samarbeid som støtte hjelp til gjenforeningsarbeidet. Det er et prinsipp som Nord-Korea tidligere var sterkt imot i henhold til bestemmelser som "4. Juli Joint Communiqué" fra 1972 ifølge Cha Jung-Mi³³.

Det andre punktet handler om å anerkjenne at det er felles elementer i Sør-Koreas forslag om en konføderasjon, samt Nord-Koreas ønske om en føderasjon av lavere nivå. Det som var problemet, var at Kim Jung-Il ønsket seg et Korea basert på en føderal modell kalt "Democratic Confederal Republic of Koryo". Dette er en modell som baserer seg på "en nasjon, en enhetlig stat, to lokale myndigheter og to systemer"³⁴. Kim Dae Jung på den andre siden mente det ville være umulig å få til en slik overgang. Han foreslå i stedet en modell som ligner på den Europeiske Unionen med "en nasjon, to stater, to myndigheter og to system".

³¹ White paper 2001 s.38

³² Ibid s.39

³³ Cha Jung-Mi 2020 s.79

³⁴ Moon 2012 s.46

Figur 1. Kim Dae-Jung (høyre) møter Kim Jong-Il 13 juni 2000 under det inter-koreanske toppmøtet i Pyongyang. Kilde: Kim So-Hyun, Korea Herald

Det tredje punktet handler om å løse de menneskelige og humanitære problemene som følge av splittelsen av familier, og hva som skulle skje med en rekke langtidsfanger etter Koreakrigen. Deklarasjonen førte konkret til to kryssbesøk mellom separerte familier. Det første ble holdt 15-18. august og det andre 20. november til 2. desember 2000. I begge rundene besøkte omlag 100 familiemedlemmer fra begge sidene henholdsvis Seoul og Pyongyang hvor de fikk møte familiene sine. Partene ble også enige om flere møter mellom familier i 2001, i tillegg til brevveksling mellom familiene ble tillatt³⁵.

Returneringen av langtidsfanger fra Sør-Korea til Nord-Korea handlet om fanger som var nord-koreanske sympatisører eller spioner. Det var spørsmål om de skulle returneres til Nord-Korea i håp om at sørkoreanske fanger som satt i Nord, også skulle bli løslatt senere.

Det fjerde punktet handler om økonomisk, sosial og kulturell utveksling. Dette handler om å bygge felles tillit til hverandre, gjennom felles berøringspunkter. Nord- og Sør-Korea ble enige om å satse på prosjekter som Kaesong Industrikompleks, Mt. Kumgang Turistanlegg og felles inter-koreansk jernbane og motorvei gjennom DMZ linjen. Mer om disse prosjektene kommer i neste kapittel.

Det siste punktet handler om å styrke dialog mellom relevante myndigheter for å kunne iverksette de andre punktene raskere. Dette i form av Six-party talks slik at de kunne hjelpe hverandre til å finne bærekraftige løsninger. Dette blir forklart senere i oppgaven.

³⁵ White paper 2001 s. 43

Dette legger grunnlaget for “Solskinns politikken” og Kim Dae-Jungs visjon om et fremtidig samlet Korea. På tross av Kim Dae-Jung lykkes i å arrangere det første inter-koreanske toppmøtet, ble den totale suksessen av “Solskinns politikken” kortvarig. Politikken bygger på flere gode prinsipper som ga håp til det koreanske folket om bedre og nyere tider. Kim Dae-Jung klarte å arrangere avtaler som skulle bedre økonomi og felleskap for begge landene, men da George Bush ble valgt som president i USA i 2001, endret det internasjonale bildet seg. Da George Bush ble valgt, påvirket det det inter-koreanske forholdet. Likevel ser man flere resultater av politikken i administrasjonen etter Kim Dae-Jung. Roh Moo-Hyun administrasjonen viderefører “Solskinns politikken” under et nytt navn “Fred og fremgang politikken”. Neste kapittel tar for seg prinsippene og utviklingen til Rohs politikk, og setter det i sammenheng med utviklingen på den koreanske halvøya.

1.2. Roh Moo-Hyun administrasjonen 2003-2008

Roh Moo-Hyun administrasjonen videreførte flere av kjerneprinsippene til Kim Dae-Jungs Solskinns politikk, men under et nytt navn: “Fred og fremgangspolitikken” (Peace and Prosperity policy). Roh ønsket å bygge på det som hadde fungert fra de tidligere administrasjonene og videreføre derfor forsoning- og samarbeidspolitikken³⁶. Det er også under Roh-administrasjonen at man begynner å se resultatene av arbeidet med “Solskinns politikken”. Dette kapitlet skal gå nærmere inn på prinsippendringene i politikken, hvilke resultater politikken ga, og ta for seg de negative hendelsene som også skjedde i form av aksjoner utført av Nord-Korea i samme tidsperiode.

1.2.1. Peace and Prosperity policy

Roh Moo-Huyn er den niende presidenten av Sør-Korea, og ble valgt til president midt under den nordkoreanske atomkrisen. Han tiltrådte i en svært usikker tid som var med på å prege hans administrasjon og regjeringstid. Roh ble sett på som en outsider, ettersom han kom fra en fattig familie. Familien hadde for eksempel ikke råd til å gi han utdanning, men etter hardt arbeid klarte han likevel å utdanne seg til jurist. Han arbeidet i flere år som advokat før han ble valgt til president. Som advokat jobbet han hovedsakelig med å forsvare aktivister mot de

³⁶ White paper 2005 s.13

daværende autoritære regjeringene, og dette var noe han tok med seg inn i arbeidet som president, slik David Straub ser det³⁷. Roh hadde i hovedsak bare arbeidet som advokat og var derfor, i motsetning til Kim Dae-Jung, en svært uerfaren politiker. Han hadde en utradisjonell måte å møte problemer på, noe som fikk han til å virke usikker, og han fikk derfor mye kritikk gjennom sin presidentperiode ifølge Don Oberdorfer og Robert Carlin³⁸.

Roh Moo-Hyuns Solskinnspolitikk er veldig lik Kim Dae Jung sin, men den har sine forskjeller. ‘Fred og fremgang politikken’ som den heter, skulle være en omfattende langtidspolitik for nasjonal og strategisk utvikling³⁹. Målet var å fostre fred på den Koreanske halvøya gjennom å bygge felles velstand. Sammen med en felles løsning på sikkerhetsspørsmålet og på den Nord-koreanske atomtrusselen, skulle Fred og fremgang forme et permanent fredsregime hvor man hadde et økonomisk felleskap. Slik mente Roh at det da ville bli fred på den Koreanske halvøya og i tillegg fred i Nord-øst Asia.

‘Fred og fremgang politikken’ hadde to hovedmål og fire prinsipper. De to hovedmålene besto av

1. Å fremme fred på den koreanske halvøya og
1. Å jobbe mot en gjensidig velstand for både Nord- og Sør-Korea, i tillegg til å bidra til økt velstand i Nordøst-Asia.

De fire prinsippene er: 1. løse konflikter gjennom dialog, 2. søke felles forståelse og gjensidighet, 3. fremme internasjonalt samarbeid basert på det femte punktet fra 15. juni deklarasjonen. Det fjerde og siste prinsippet handler om å utforme en politikk som reflekterer viljen til det koreanske folket. Roh som Kim Dae-Jung fremmet prinsippet om fred og fredelig sameksistens som sine hovedprinsipper. Begge fremmet også aktiv promotering av økonomisk og bilateralt samarbeid som sine prinsipper. Det som er forskjellig mellom Rohs prinsipper og Kims prinsipper er at Kim presiserte i sine fundamentale prinsipper at Sør-Korea har ingen intensjon om å absorbere Nord-Korea, dette gjør ikke Roh. I tillegg legger Roh større vekt på internasjonalt samarbeid i sine prinsipper enn det Kim Dae-Jung gjør.

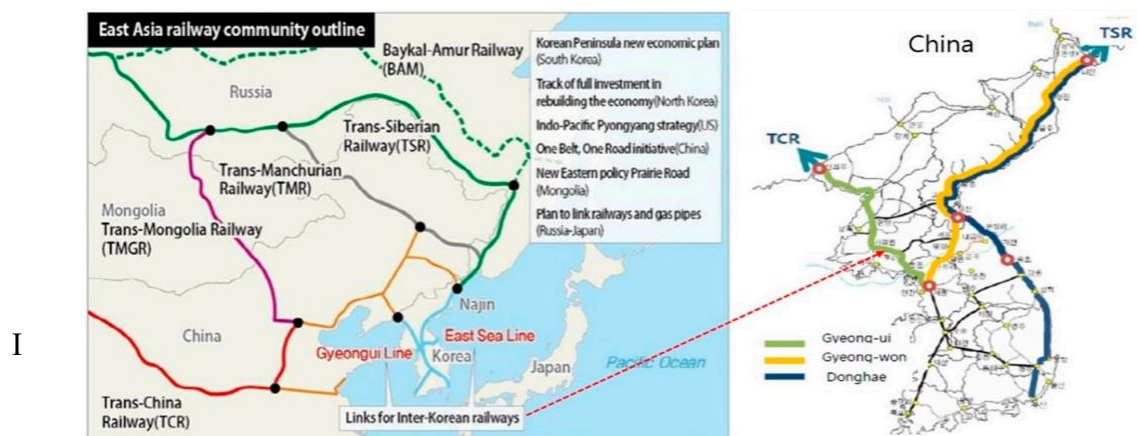
³⁷ Straub 2018 s.19

³⁸ Oberdorfer 2014 s.387

³⁹ White paper 2005 s.15

1.2.2. Resultater av Sunshine og Peace and Prosperity politikken

Som nevnt tidligere, er det under Roh-administrasjonen at man begynner å se resultatene av ‘Solskinns politikken’ og ‘Fred og fremgang politikken’. Et resultat er åpningen av Kaesong industrikompleks (KIC). Kaesong industrikompleks er en industrisone som ligger inne på Nord-koreansk område like ved DMZ, den demilitariserte sonen. Innenfor denne arbeidssonen er det ca. 100 forskjellige Sør-Koreanske selskaper som holder til. Disse selskapene ansetter Nord-koreanske arbeidere for å produsere varer i Kaesong, og varene eksporteres innad i Nord-Korea, men også til Sør-Korea og internasjonalt⁴⁰. Kaesong ble åpnet i juni 2004 og hadde ferdigprodusert sin første last med industrivarer allerede i desember 2004. Kaesong er et viktig skritt nærmere forsoning for Nord og Sør-Korea. Industrisonen bidrar til å skape arbeidsplasser og bidrar til bedring av økonomien for Nord-Korea, i tillegg til at det er et samarbeidsprosjekt. Ønsket med Kaesong var også at Nord-Korea skulle liberalisere og reformere økonomien sin slik at de i større grad kunne ta del i det internasjonale markedet. Kaesong gjorde det også mulig for Sør-koreanske firmaer som Hyundai å produsere og selge varer innenfor det Nord-koreanske markedet, noe som bidrar til økt utveksling mellom, og fordeler for begge de to landene⁴¹.

I tillegg til Kaesong, har begge administrasjoner også satset på å bygge infrastruktur. Etter det

Figur 2. Kart over den Trans-koreanske jernbanen (TKR) tilkoblet den trans-kontinentale jernbanen. kilde: Lee Minha og Chung Suh-Yong (2020). Is Trans-Korean Railway Solely a Symbol of Peace in the Korean Peninsula? s.3.

⁴⁰ Manyin og Nanto 2010 s. 0

⁴¹ Ibid s.5

første inter-koreanske toppmøtet i 2000, ble Nord- og Sør-Korea enige om å bygge, samt og koble sammen jernbanene fra Seoul til Shinuiju, en by som ligger nord i Nord-Korea, og koble sammen jernbanen fra Busan opp til Mt. Baekdu. I tillegg planla de å bygge en toglinje kalt "fredslinje" langs DMZ. Målet var å få koblet den Koreanske linjen fra Seoul på den Kinesiske og Transsibirske toglinjen slik at Korea kunne komme nærmere det Europeiske markedet. Denne togruten fra Seoul gjennom Nord-Korea til den transsibirske toglinjen, er tre ganger raskere enn dagens skipsrute som går igjennom Suez kanalen, slik man kan se i figur 2. I tillegg til jernbanen, ble begge landene enige om å bygge en motorvei mellom Kaesong og Munsan. Konstruksjonen av motorveien sto ferdig i 2004⁴².

"We have to bring the day when passengers will be able to buy a train ticket in Busan and travel all the way to Paris in the heart of Europe via Pyongyang, China, Mongolia and Russia."

– Fra President Roh's innvielsestale, februar 25, 2003, Seoul⁴³.

Et annet prosjekt som ble til under Roh administrasjonen, er Mt. Kumgang turistprosjektet. Dette er også et prosjekt som ble avtalt under det inter-koreanske toppmøtet i 2000. Fjellet har vært åpen for turister siden 1998, men etter toppmøtet ble fjellregionen skilt fra Kangwon provinsen og organisert som en egen turistprovins, som selskapet Hyundai drifter⁴⁴. Kumgangfjellet ligger i Nord-Korea, men er også et veldig viktig fjell for Sør-koreanere på grunn av sin vakre natur, og ikke minst har fjellet stor historisk og kulturell betydning. Dette prosjektet var et viktig prosjekt for Kim Dae-Jung administrasjonen fordi det ga mulighet for positiv utveksling økonomisk og kulturelt. Fjellet ble også brukt til flere runder med gjenforening av splittede familier ved at de møttes der. Fordi Kim Dae-Jung hadde skilt økonomien fra politikken, fikk selskaper som Hyundai-gruppen mulighet til å jobbe tett sammen med den Nord-koreanske regjeringen, og å utvikle prosjektet uten politisk påvirkning ifølge Kim Jeong-Yong⁴⁵. Under Roh administrasjonen økte antallet turister som benyttet seg av muligheten til å besøke fjellet og Nord-Korea. Fra 2003 til 2004 så man en økning på 71.5% i antall besøkende fra Sør til Nord-Korea hvis man ekskluderer tallene fra Mt.

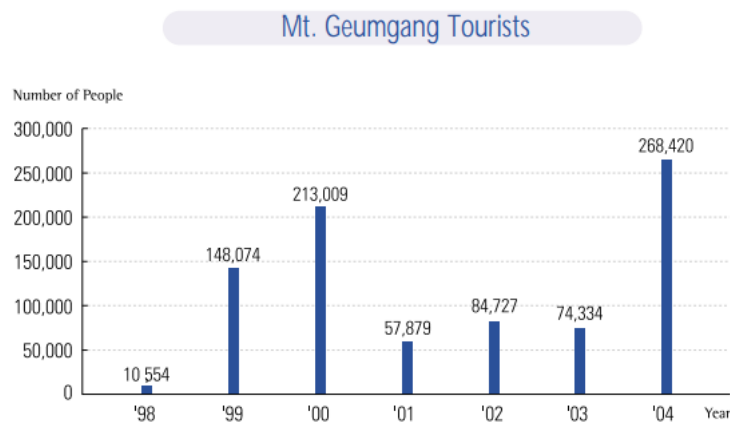
⁴² White paper 2005 s.22

⁴³ Ibid s.15

⁴⁴ Kim Jeong-Yong 2004 s.78

⁴⁵ Ibid s.77

Kumgang. På Mt. Kumgang så man en økning fra 74 334 besøkende til 268 420 besøkende i samme tidsperiode⁴⁶.

Figur 3. viser økningen av antall besøkende fra 1998 fram til 2004. Kilde: White paper 2005 kapittel 3. s.69

1.2.3. Atomkrisen 2002 – 2003 og atomprøvesprengning 2006

Selv om det er mulig å observere en del positive utslag av “Solskinns politikken”, er det ikke alt som går på skinner i denne tidsperioden. Da Roh Moo-Hyun ble innsatt som president i 2003, så omstendighetene dårligere ut enn da Kim Dae-Jung ble president i 1998. Forholdet til USA hadde blitt dårligere og mer uforutsigbart, og Nord-Korea hadde meldt seg ut av NPT og restartet atomprogrammet sitt⁴⁷. Selv om man har eksempler på flere gode resultater av “Solskinns politikken”, så det ikke nødvendigvis bra ut i dette større bildet.

Man skulle tro at fordi begge parter forpliktet seg til en avtale om å jobbe sammen mot en gjenforening, så holdt man seg til denne avtalen. Slik ble det ikke i Nord-Koreas tilfelle. Mye skyldes den harde politikken som ble ført av Bush administrasjonen på den tiden. Nord-Korea ble på et tidspunkt konfrontert av USAs assisterende utenriksminister James A. Kelly, og innrømmet de at de var i besittelse av hemmelige uran-anrikende atomvåpen, noe som var et klart brudd på Agreed Framework avtalen fra 1994⁴⁸. Som en konsekvens av bruddet på avtalen bestemte KEDO seg for å kutte den årlige leveransen av 500 000 tonn tungolje til Nord-Korea. Dette tok ikke Nord-Korea lett på, og de satte i verk en rekke mottiltak. Blant annet ble inspektørene fra det internasjonale atomenergi-byrået IAEA suspendert, og utvist fra Nord-Korea. Dette var inspektører som var satt til å overvåke atomreaktoranlegget i

⁴⁶ White paper 2005 s.69

⁴⁷ Oberdorfer 2014 s.385

⁴⁸ Lee Jung-Hoon & Moon Chung-In 2003 s.136

Yongbyon, innsatt først av Sovjetunionen, men senere med mandat i henhold til ikke-spredningsavtalen (NTP) og Agreed framework.

Da Nord-Korea trakk seg ut av NPT i januar 2003, reaktiverte de de nedlagte atomreaktoren i Yongbyon⁴⁹. De startet også arbeidet med å omgjøre 8000 bestrålte brenselstaver fra det nedlagte atomreaktoren til 25 kilogram plutonium⁵⁰. Senere fanget amerikanske satellitter opp at de brukte drivstoffstavene som IAEA hadde hatt i oppgave å overvåke etter Agreed Framework avtalen, hadde blitt flyttet til et reprosesseringsanlegg flere kilometer unna. Dette var en klar antydning av at Nord-Korea var i gang med utvikling av atomvåpen.

Bevisene i billedmaterialet fra de amerikanske satellittene førte til stor usikkerhet i den internasjonale politikken. Det ble derfor åpnet opp for nye runder med "Six Party Talks" mellom USA, Kina, Russland, Japan, Sør- og Nord-Korea. Det var på denne tiden svært dårlig stemning mellom Bush regjeringen og den Nord-koreanske regjeringen. Da den nordkoreanske representanten Ri Gun møtte Kelly, spurte Ri Kelly hvorfor USA ikke hadde tatt Nord-Korea på alvor da de i 1994 advarte USA om at de hadde atomvåpen. Han gikk så langt at han antydte at Nord kanskje skulle ha demonstrert hva de var kapable til. Denne samtalen ble av Bush oppfattet som utpressing og bidro til økt temperatur i samtalen⁵¹. I 2005 bestemte USA seg for å avslutte sin støtte til KEDO på tross av at de hadde forpliktet seg til å støtte organisasjonen, gjennom Agreed Framework avtalen⁵². Dette var en svært negativ beslutning fordi det førte til økt usikkerhet og til slutten av utviklingen av LWR. KEDO var en viktig organisasjon for det inter-koreanske samarbeidet fordi de hadde som oppgave å bygge lettvannsreaktorene for Nord-Korea. Med USAs beslutning sto Nord-Korea uten en sikker og trygg energikilde. Beslutningen var ikke minst et brudd på Agreed Framework fra USAs side.

I 2006 gjennomførte Nord-Korea sin første atomprøvesprengning og foretok en utskyting av en rakett av typen Taepodong-2 som er en langdistansemissil. Atomprøvesprengningen var så å si vellykket, men missiltesten var ikke det. Igjen ble det kalt inn til nye Six Party talks

⁴⁹ Lee Jung Hoon 2003 s. 137

⁵⁰ Oberdorfer 2014 s.392

⁵¹ Ibid s.396

⁵² Ibid s.411

møter, men til ingen nytte. Møtene tok imidlertid slutt i slutten av 2008 da partene ikke ble enige, og Nord-Korea trakk seg ut av møtene i april 2009⁵³.

1.2.4. Det andre inter-koreanske toppmøtet 2007

Samtidig som forholdet mellom USA og Nord-Korea ble dårligere og dårligere, klarte Roh likevel å samle de to Koreanske stater til et nytt inter-koreansk toppmøte i 2007. Toppmøtet ble sett på som et steg i riktig retning av det sørkoreanske folket, og en mulighet til å realisere flere av punktene fra 2000 toppmøtet. 2007 toppmøtet ble også svært annerledes enn det som ble avholdt i 2000. Stemningen mellom Nord- og Sør-Korea, og også internasjonalt var mye mer amper enn det den var rundt år 2000. Roh ble den første presidenten som gjennomførte en reise med bil over DMZ, og han ble paradert gjennom gatene i en åpen bil til kultursenteret i Pyongyang hvor han ble tatt imot personlig av Kim Jong-Il⁵⁴.

Sammen ble de enige om "4. oktober deklarasjonen" av 2007. Der hvor 15. juni deklarasjonen hadde vært mest symbolsk, ble 4. oktober deklarasjonen en spesifikk og holdbar avtale. Roh la større vekt på de fredsrealterte elementene i avtalen enn det som hadde blitt gjort tidligere. Han la frem 3 punkter for Kim Jong-Il som han ville at de to landene skulle fokusere på. Disse punktene var: 1. atomnedrustning av Nord-Korea, 2. omgjøring av våpenhvileavtalen fra Koreakrigen til en permanent avtale om fred, og 3. spenningsreduisering og militær tillitsbygging. Partene ble også enige om å adoptere bestemmelsene fra "19. september joint statement", som ble formulert under den fjerde runden av Six party talks i 2004. Denne felles bestemmelsen handler om atomnedrusting på den koreanske halvøya og at nedleggelse av all atomaktivitet⁵⁵. De ble enige om å aktivisere bestemmelsene fra 15. juni deklarasjonen, i tillegg til en rekke viktige økonomiske bestemmelser som handlet eksempelvis om prosjekter som Kaesong og den interkoreanske jernbanen.

Selv om toppmøtet var et viktig gjennombrudd i det inter-koreanske forholdet, fikk Roh svært mye kritikk fra egne landsmenn for møtet med Nord-Korea. Den største kritikken ble rettet mot tidspunktet for gjennomføring av møtet. Møtet ble holdt på slutten av Rohs presidentperiode, og det sene tidspunktet førte til usikkerhet om Sør-Korea ikke kunne garantere at politikken ble fulgt opp etter valg av en ny president. I tillegg ble Roh kritisert for

⁵³ Oberdorfer 2014 s.432

⁵⁴ Moon 2012 s 59

⁵⁵ Ibid s.63

ikke å ha lagt stor nok vekt på sammenhengen mellom økonomisk utveksling og samarbeid med Nord-Koreas atomnedrusting i 4. oktober deklarasjonen⁵⁶. Roh ble også kritisert av Kim Jong-il selv for Kaesong prosjektet. Roh forsøkte å foreslå flere økonomiser som Kaesong, men ble møtt av negativ respons fra Kim som poengterte at de ikke hadde fått noe fordeler av Kaesong ettersom prosjektet fortsatt var i en pilotfase selv fire år etter åpningen⁵⁷.

1.3. Konklusjon

I denne perioden så man en utvikling i det økonomiske og kulturelle utvekslingen, men mye av dette ble overskygget av provokasjonene fra Nord-Korea. Selv om Kim Dae-Jung la grunnlaget for “Solskinnspolitikken”, ble den kun en kortvarig suksess. Arbeidet med 15. juni deklarasjonen og bestemmelsene om å åpne Kaesong og Mt. Kumgang fungerte til en viss grad, men president Roh fikk likevel kritikk for at Kaesonganlegget ikke ga noe særlige betydelige resultater. Man så derimot en positiv økning i den kulturelle utvekslingen på Mt. Kumgang og dette virker som er prosjekt som er mer suksessfullt.

Roh Moo-Hyuns presidentperiode ble likevel preget av de turbulente omstendighetene mellom USA og Nord-Korea. Kaesong industrikomplekset og Mt. Kumgang turistanlegget ble derfor overskygget av atomkrisen i 2003 og atomprøvesprengningen i 2006. Selv om Roh forsøkte å ordne opp i forholdet med Nord-Korea gjennom det andre inter-koreanske toppmøtet i 2007 og gjennom Six-party talks, lyktes han ikke i noe særlig grad fordi han etter kort tid ble erstattet av en ny president med et helt annet syn på saken. Mye av det Kim Dae-Jung og Roh Moo-Hyun fikk til, ble tilsynelatende gjort forgjeves etter at Lee Myung-Bak ble innsatt som president. Med Lee skiftet kursen helt, og Korea gikk inn i en ny tid med økt spenning og provokasjoner.

⁵⁶ Moon 2012 s.63

⁵⁷ Ibid s.73

2. Confrontational Policy Period

2.1. Lee Myung-Bak Administrasjonen 2008-2013

Sent i februar 2008 ble den konservative Lee Myung-Bak innsatt som president Sør-Korea. Lee ble født i Japan under andre verdenskrig. Hans foreldre hadde utvandret under den Japanske okkupasjonen, og returnerte til Korea etter krigens slutt⁵⁸. Han var selv vitne til grusomme hendelser under Koreakrigen, noe som kan ha vært med å forme hans syn på Nord-Korea. Lee startet nemlig sin presidentperiode med å avskaffe 15. juni deklarasjonen og 4. oktober deklarasjonen og endret dermed helt det politiske synet på forholdet til Nord-Korea ifølge -Don Oberdorfer og Rober Carlin⁵⁹. Lee Myung-Bak og flere kritikere på den konservative siden mente at Kim Dae-Jung- og Roh Moo-Hyun-politikken hadde vært bortkastet fordi den ikke hadde ført til noen atomnedrusting. Lee la seg derfor på en mye hardere linje enn de to tidligere administrasjonene hadde gjort og lanserte sin egen politikk kalt "Vision 3000: Denuclearization and openness". Det var starten på et nytt kapittel på den koreanske halvøya. Tiden fremover preges likevel av dårlig kommunikasjon mellom statene og en del provokasjoner. Dette kapittelet handler om den nye politikken til Lee og konsekvensene av den.

2.1.1 Vision 3000: Denuclearization and Openness

Nord-Korea-politikken til Lee Myung-Bak kan karakteriseres som den rake motsetning til "Solskinns politikken". De tidligere administrasjonene forsøkte å bygge et inter-koreansk felleskap, gjennom å gradvis bygge tillit til hverandre og deretter bevege seg sammen mot en fredelig gjenforening. Lee mente derimot at denne taktikken hadde mislykkes og at Sør-Korea hadde vært alt for snill i forhold til Nord-Korea. Han mente også at Six Party talks hadde mislykkes fordi samarbeidet ikke hadde ledet til noe permanent løsning og fordi Nord-Korea hadde trukket seg ut av samtalene⁶⁰. Han hadde mye rett i dette ettersom provokasjonene fra Nord-Korea ikke sluttet på tross av giverviljen til Kim Dae-Jung og Roh Moo-Hyun. Derfor trengte Sør-Korea nå en helt ny politikk for å løse Nord-Korea-problemet. Lee forkastet "Solskinns politikken" og innførte en mye mer aggressiv politikk kalt "Vision 3000: Denuclearization and Openness". Denne politikken handler om at Nord-Korea skal

⁵⁸ The Chosun Daily 2007

⁵⁹ Oberdorfer 2014 s.441

⁶⁰ Moon 2012 s.119

atomnedruste først, **før** landet kan få økonomisk og humanitær hjelp fra Sør-Korea⁶¹. Politikken er derfor mye mere konfronterende enn det Kim og Roh hadde som politisk rettesnor. Derfor blir denne perioden kalt for den konfronterende politiske perioden⁶².

Selv om Lees politikk er svært forskjellig fra de tidligere administrasjonene, bygget den likevel på noen av prinsippene til “Solskinnspolitikken”, og det så man i to av de tre visjonene “Visjon 3000” hadde. Navnet “Vision 3000: Denuclearization and Openness” kom av at Sør-Korea lovet å hjelpe Nord-Korea med å øke inntekten pr innbygger med 3000 dollar de følgende 10 årene, men bare hvis Nord-Korea frivillig avslutter atomprogrammet sitt, slik det fremgikk i White Paper fra 2010. “Visjon 3000” bygget på tre visjoner (hovedprinsipper) og tre fungerende prinsipper. Visjonene handlet først og fremst om at Sør-Korea ønsker å skape en ny fredsstruktur på den Koreanske halvøya gjennom atomnedrusting av Nord-Korea slik det fremgår i White paper 2010⁶³. Lee mener at dette ikke ville være mulig med mindre Kim Jong-il var villig til å avslutte og forlate sitt atomprogram. Derfor ville ikke Sør-Korea gi noe før etter at Nord-Korea viste handling og avsluttet all form for atomvirksomhet. Dette var en stor kontrast fra “Solskinnspolitikken” som ønsket å gi først, og få resultater senere. De to andre visjonene derimot minnet mer om noen av prinsippene fra “Solskinnspolitikken”. Den andre og tredje visjonen handler om å forplikte seg til å bygge et inter-koreansk økonomisk fellesskap slik som Kaesong og Mt Kumgang, og løse de humanitære problemene som f.eks splittede familier, krigsfanger fra Koreakrigen og bortførte koreanere⁶⁴.

For å realisere disse visjonene, laget Lee tre fungerende prinsipper for “Visjon 3000”. Atomnedrusting var det viktigste prinsippet slik som det var den viktigste visjonen. Politikken var ment som en praktisk implementeringsstrategi som skulle gjøre det enklere å oppnå resultater i det inter-koreanske forholdet. Det skulle tvinge Nord til å endre seg. Inter-koreansk samarbeid som er det andre prinsippet, er fortsatt viktig, men “Visjon 3000” ytret også at det finnes begrensninger for samarbeidet dersom de ikke oppnå det ønskende resultater. Lee mente dette var en strategisk tilnærming og at Nord-Korea skulle bli nødt til å velge riktig for å få den støtten de trengte. Lee mente at selv om Sør-Korea hadde gitt mye økonomisk og humanitær støtte, hadde Nord-Korea likevel fortsatt med provokasjoner som

⁶¹ White paper 2010 s.15

⁶² Hong 2008 s.8

⁶³ White Paper 2010 s.20

⁶⁴ Ibid s.20

atomprøvesprengningen og missilttestene i 2006. Og på tross av den støtten de hadde fått, så hadde de ikke klart å bedre livene til innbyggerne sine⁶⁵. Lee endret også måten denne støtten skulle gis på. Kim Dae-Jung hadde skilt den økonomiske støtten fra politikken slik at private firmaer som Hyundai kunne operere fritt uten å bli påvirket av endringer i politisk kurs. Lee Myung-Bak reverserte dette og gjorde støtten statlig⁶⁶. Det vil si at all støtte fremover skulle bli kontrollert av regjeringen. Denne koplingen mellom økonomi og politikk ville gjøre det mulig med politiske vedtak, dersom det skjedde noe slik at det ble enklere å suspendere støtte som en konsekvens av handlingen. Det tredje prinsippet handler om å fremme inter-koreanske forhold basert på de humanitære verdiene. Lee legger derfor et større fokus på humanitære forhold som splittede familier, krigsfanger og kidnappende koreanere enn det de tidligere administrasjonene hadde gjort.

2.1.2. Nord-Koreas respons og provokasjoner

Nord-Korea avviste blankt denne politikken. De avviste den mest sannsynlig fordi de ikke så på Sør-Korea som en motpart angående atomprogrammet sitt. Nord-Korea sto fast på at det bare var USA de var villige til å diskutere atomnedrusting med, på grunn av USAs harde anti-Nord-Korea politikk⁶⁷. Nord-Korea mente også at økningen i inntekten til 3000 dollar pr innbygger var alt for lite for å legge ned atomprogrammet sitt⁶⁸. Sommeren 2008, bare et halvt år etter at Lee hadde blitt innsatt som president, ble en Sør-koreansk turist skutt og drept på Kungang fjellet av Nord-koreanske soldater⁶⁹. Den middelaldrende kvinnen skal ha gått utenfor de oppmerkende stiene på fjellet inn i et avsperrt militærrområde for å så bli skutt av soldatene. Kilder forteller at kvinnen ble advart og bedt om å stanse før hun så stakk av og soldatene begynte å skyte. Nord-Korea holdt fast på at dette var en ulykke og la skylden på Sør-Korea og kvinnen som ikke fulgte reglene. Lee administrasjonen valgte derfor å suspendere all Sør-koreansk turistaktivitet på fjellet og kansellerte alle fremtidige turer dit⁷⁰. Dette førte til store tap i den nordkoreanske økonomien siden turistvirksomheten var en stor inntektskilde for Nord-Korea. Området har forblitt stengt for all turisme fra Sør etter denne

⁶⁵ White paper 2010 s. 22

⁶⁶ Ibid s.22

⁶⁷ Moon 2012 s.123

⁶⁸ Ibid s.120

⁶⁹ Oberdorfer 2014 s.442

⁷⁰ The Guardian 2008

hendelsen. Nord-Korea var sterkt imot denne stengingen, og stengingen kan ha vært årsaken til hendelsene som skjer senere.

Den inter-koreanske spenningen forverret seg ytterligere seg utover år 2009. 5. april 2009 avfyrte Nord-Korea et langdistansemissil fra Hamgyong provinsen og 24 mai gjennomførte de sin andre atomprøvepregning. Dette vakte store reaksjoner internasjonalt, og ikke minst i Sør-Korea. Lee dro derfor til USA og møtte president Barack Obama for å forsikre seg om Amerikansk støtte i påvente av flere provokasjoner. Lee ba i tillegg de resterende landene i Six Party talks om å iverksette sanksjoner mot Nord-Korea⁷¹. Senere lanserte han en ny strategi som han kalte ‘‘The Grand Bargain’’. Dette var en strategi bestående av fire elementer. The Grand Bargain handlet først og fremst om at de fem gjenværende medlemmene av Six Party talk skulle forplikte seg til en tett politisk koordinering. Dette var noe Six Party talks hadde hatt vansker med tidligere fordi deltakerne hadde forskjellig syn på hva som var viktig i forhold til sin egen politikk og slet derfor med å løse de felles problemene. Dette ført ofte til stagnering i samtalene⁷². The Grand Bargain la også frem en pakkeavtale i stedet for et steg for steg avtale som hadde vært taktikken tidligere. Dette for at Nord-Korea skulle få en «one-shot deal» i stedet for få noe på hvert steg uten å forplikte seg til noe. Nord-Korea avviste også denne strategien og kalte det for en kopi av ‘‘Visjon 3000’’, og gjentok sitt krav om at det bare var USA de var villige til å diskutere atomvåpen med.

26. mars 2010 gikk situasjonen fra vondt til verre da krigsskipet Cheonan ble torpedert og senket etter et Nord-koreansk angrep i nærheten av Baengnyeong øya i Gulehavet. Dette angrepet førte til tap av liv for 46 Sør-Koreanske tjenestemenn⁷³. Nord-Korea benektet at de sto bak angrepet, men funnet av en nordkoreansk torpedomotor ikke langt fra skipet fortalte en annen historie. Konsekvensene av dette angrepet ble store for det inter-koreanske forholdet. Lee Myung-Bak lanserte tre mottiltak som et svar på angrepet. Det første, som senere ble kjent som ‘‘24. mai tiltakene’’ er en form for proaktiv avskrekking som ligner på ‘‘Pre-emption doktrinen’’ til Bush administrasjonen ifølge Moon Chung-In⁷⁴. Det andre mottiltaket var å suspendere nesten all økonomisk utveskling og kooperative prosjekt, i tillegg til å forby all humanitær bistand til Nord-Korea. Det siste mottiltaket var å oppfordre Sør-

⁷¹ Moon 2012 s.122

⁷² Ibid s.122

⁷³ Oberdorfer 2014 s.445

⁷⁴ Moon 2012 s.123

Koreas allierte i tillegg til FNs sikkerhetsråd til å iverksette sanksjoner mot Nord-Korea. Selv om Lee ikke klarte å få vedtatt en resolusjon i FNs sikkerhetsråd, innførte flere av de allierte landene som USA og Japan egne sanksjoner mot Nord-Korea. Denne hendelsen paraliserte det inter-koreanske forholdet og førte til en eskalering i konflikten mellom nord og sør.

Bare måneder etter senkingen av Cheonan, og kanskje som en reaksjon på sanksjonene, satte det nordkoreanske regimet i gang et artilleriangrep mot øya Yeonpyeong 23 november 2010. Øya som ligger ca. 80 km vest fra Incheon ble utsatt for et enormt bombardement som resulterte i tapet av to soldater og to sivile, samt flere skadde, både sivile og soldater⁷⁵. Artilleriangrepet førte til eskalering også i den militære spenningen mellom Nord- og Sør-Korea. Hendelsen blir betegnet som en av de mest alvorlige siden Koreakrigen. Som en konsekvens av dette angrepet, planla Lee Myung-Bak en stor felles marineøvelse i samarbeid med USA. Øvelsen møtte store protester spesielt fra Kina, som mente det ville være skadelig for det Øst-asiatiske felleskapet, men marineøvelsen ble likevel gjennomført på tross for denne motstanden⁷⁶. Nord-Korea advarte om at det ville komme reaksjoner om denne øvelsen ble avholdt, med det kom likevel aldri noe særlig respons på gjennomføringen. Lee suspenderte likevel ikke arbeidet ved Kaesong på tross av alle disse provokasjonene, men startet derimot arbeidet med å utvide anlegget.

Lee Myung-Bak administrasjonens periode kan karakteriseres som en periode med svært økende spenning. Politikken Lee førte var totalt forskjellig fra de tidligere administrasjonene. Han hadde likevel et poeng. Selv om “‘Solskinnspolitikken’” og ‘Fred og fremgang politikken’” var to politikker som skulle bidra til et bedre forhold mellom nord og sør, fortsatte likevel Nord-Korea med provokasjonene sine i 2003 og 2006 før Lee ble President. Og dette tyder på at politikken ikke fungerte helt etter hensikten. Men det betyr ikke har Lee sin politikk var noe bedre. I Lee sin periode ser man en enda større eskalering av negative hendelser på den koreanske halvøya. Noe som tyder på at totalt konfrontasjon heller ikke er den beste løsningen. Den neste presidenten Park Geun-Hye fortsatt i sporet til Lee, men hadde en litt annen vri på sin politikken sin. Park forsøkte å finne en middelvei mellom “Solskinnspolitikken” og “Visjon 3000”, og neste kapittel tar for seg prinsippene og resultatet av hennes tilnærming.

⁷⁵ Oberdorfer 2014 s.451

⁷⁶ Moon 2012 s.129

2.2. Park Geun-Hye Administrasjonen 2013-2017

Park Geun-Hye ble i 2013 den første kvinnelige presidenten i Sør-Koreas historie. Hun er datter av den tidligere presidenten og diktatoren Park Chung-Hee (1961-1979). Både moren og Park Chung-Hee ble myrdet av sine motstandere, og dette kan ha vært med på å forme politikken til datteren slik Shin Soon-Ok ser det⁷⁷. Park var også en konservativ president slik som Lee Myung-Bak var, men hennes politikk var ikke like aggressiv og streng som Lees. Hun hadde sterk fokus på nasjonal sikkerhet og ønsket å føre en mer balansert politikk ovenfor Nord-Korea. Hun innførte derfor "The Korean Peninsula Trust Process" også kjent som "Trust-Building Process"⁷⁸. Dette skulle være en middelvei mellom "Solskinns politikken" og "Visjon 3000". Park sitt initiativ var mye mer fleksibelt enn Lees, men trekker likevel paralleller til Lees strenge atomnedrustingspolitikk. Parks presidentperiode karakteriseres som svært turbulent periode både inter-koreansk, men og nasjonalt. Dette kapitlet tar for seg Parks forsøk på forsoningspolitikk og Nord-Koreas respons til den.

2.2.1. The Korean Peninsula Trust Process

Park sin "Tillits-Bygging politikk" var ikke en ny måte å møte det inter-koreanske problemet på. Hun valgte derimot å sette et høyere fokus på tillitsdelen ved politikken enn det de andre administrasjonene gjorde. De andre, til og med Kim Dae-Jung hadde lagt mest vekt på det økonomiske og humanitære. Park mente at uten tillit kom man ingen vei, og det var denne mangelen på tillit som hovedårsaken til konflikten slik det fremkommer i White paper 2014⁷⁹. Hun mente det også var svært viktig å ha tillit fra sitt eget folk i tillegg til tillit fra det internasjonale fellesskapet. Dette for at politikken skulle gå best mulig.

"Tillits-Bygging politikken" bygger som de andre politikkene også på flere prinsipper. Denne politikken har 3. hovedprinsipper. Det første prinsippet er "samkjørt tilnærming", og handlet om å føre en politikk som virket som en balanse mellom nasjonal sikkerhet og inter-koreansk utveksling og samarbeid, og mellom inter-koreansk samarbeid og internasjonalt samarbeid. Park presiserer i politikken sin at dette ikke betyr en matematisk 50:50 balanse, men heller en dynamisk balanse mellom de to landene. Det hun mente med dette var at balansen ble påvirket av de til enhver tid pågående omstendighetene på den Koreanske halvøya. Derfor

⁷⁷ Shin 2020 s.164

⁷⁸ White paper 2014 s.12

⁷⁹ Ibid s.12

ville den Sørkoreanske regjeringen reagere i henhold til omstendighetene enten fleksibelt eller mere strengt.

Det andre prinsippet er ‘politisk utvikling’ og handlet om å kontinuerlig forbedre politikken slik at Nord-Korea ble oppfordret til å ta de rette valgene og utvikle seg i takt med Sør-Korea og resten av verden. Hun la vekt på at politikken skulle bli ført fleksibelt og til riktig tid, ikke hardt og prinsippfast. Dette for å åpne for høyere effektivitet og større fremskritt. Det siste prinsippet handler om å samarbeide tettere med det internasjonale samfunnet. Park mente at det inter-koreanske problemet ikke bare var et problem for Korea, men også for det internasjonale samfunnet. Dette er et prinsipp som ligner på det fjerde operasjonelle prinsippet fra ‘Solskinns politikken’, og kan tyde på at Park har hentet inspirasjon derfra. Hun begrunnet dette prinsippet med at det henger sammen med freden i Nordøst-Asia. Derfor var det viktig for henne å ha et tett samarbeid med de andre landene i regionen for å sammen finne en fredelig løsning slik det fremgår i White Paper 2014⁸⁰.

The Korean Peninsula trust Process var likevel mye strengere og hardere enn det ‘Solskinns politikken’ var. Park som Lee hadde null toleranse for væpnede provokasjoner, og var villig til å slå hardt ned på det. Hovedforskjellen mellom Lee og Park sin politikk var likevel stor. For hvor Lee krevde at Nord-Korea skal atomnedruste seg selv først for å så få støtte, krever Parks politikk en gradvis forandring med en trinnvis tilnærming til atomnedrusting som støttes av gradvis økonomisk samarbeid. Hun valgte derfor å føre en politikk som minner mer om en middelvei mellom ‘Solskinns politikken’ og ‘Visjon 3000’. Trust-Building Process bygger derfor på to pilarer, altså å holde en sterk avskrekkingspolitikk mot Nord-Koreas provokasjoner, men samtidig holde fokuset på engasjementspolitikk basert på prinsippene i Trust-Building policy.

Det var også veldig viktig for Park å ta vare på tidligere avtaler og overholde dem. Fordi dette viste kontinuitet og er med på å bygge tillit. Park ønsket å lage åpning for at Nord-Korea skulle kunne treffe riktige valg selv, avslutte atomprogrammet sitt og ta del i det internasjonale samfunnet.

⁸⁰ White paper 2014 s. 21.

2.2.2. Nord-Koreas respons og provokasjoner

I 2011 døde Kim Jong-il og sønnen Kim Jong-un tok over som Nord-Koreas leder. Selv om Kim Jong-un var en ung og uerfaren leder, viste han fort hva han var i stand til. I perioden 2012 til 2016, gjennomførte Nord-Korea hele 88 ulike provokasjoner, inkludert missilopp skytinger og atomprøvesprengninger⁸¹. Før Park Geun-Hye hadde rukket å tre inn i presidentrollen, hadde Nord-Korea allerede foretatt flere provokasjoner. I slutten av 2012 skjøt Nord-Korea opp en langdistanserakett som de påsto bar på en satellitt. Flere andre land mener dette var et dekke for testing av en ny type ballistiskmissilteknologi. Oppskytingen førte unasett til en rekke reaksjoner i det internasjonale samfunnet, blant annet i FN og i Sør-Korea. Sør-Korea mente dette var en høyst provokativ handling og en trussel til den inter-koreanske freden. Som konsekvens innførte FNs sikkerhetsråd den såkalte resolusjon 2094. Resolusjonen omhandler finansielle sanksjoner og utvider antall typer ulovlige eksportvarer⁸². Som en respons på disse sanksjonene annonserte Nord-Korea nye missiltester, i tillegg til en ny atomprøvesprengning. De påsto også at denne typen raketter potensielt kunne nå amerikansk jord. 12. februar 2013 gjennomførte Nord-Korea sin tredje atomprøvesprengning. Sprengingen førte til flere reaksjoner internasjonalt og nye sanksjoner fra FN.

I april 2013 valgte Nord-Korea å suspendere 53 000 av sine ansatte fra Kaesong Industrikomplekset og begrunnet det med økt spenning og fiendtlighet fra Sør-Korea og USA. I følge Straub, gjorde Nord-Korea dette som en respons til den årlige militærøvelsen mellom USA og Sør-Korea⁸³. Avgjørelsen fra Nord-Korea ble sett på som en dramatisk eskalering av situasjonen og førte med seg økt spenning. Dette var også en klar respons til sanksjonene satt av FN og andre nasjoner. Suspenderingen førte også til store økonomiske tap på både Nord-koreansk og Sør-koreansk side. De Sør-koreanske selskapene som opererer i Kaesong led store økonomiske tap på grunn av produksjonsstans, og de nordkoreanske arbeiderene tapte inntekten sin. Kaesong var nemlig en verdifull kilde hard valuta for Nord-Korea, og suspenderingen førte også til et tap i den nordkoreanske statsinntekten. Park Geun Hye mente dette var en for drastisk beslutning å ta, og oppfordret derfor til diplomatisk dialog med Nord-Korea. Det tok flere måneder med samtaler, men i august 2013 kom partene til en enighet. Nord- og Sør-Korea ble enige om en avtale som skulle beskytte anlegget fra fremtidig stans i

⁸¹ Hess 2018

⁸² UN Security Council

⁸³ Straub (2018) s.20

tillegg til at en egen komité som skulle overse anleggets operasjoner⁸⁴. Suspenderingen av de Nord-koreanske arbeiderne ble en hard påminnelse om hvor skjørt det inter-koreanske forholdet er.

I 2016 ble alt mye verre. Nord-Korea gjennomførte sin fjerde atomprøvesprengning, denne gangen av en hydrogenbombe, i tillegg til flere rakettoppskytinger⁸⁵. Disse provokasjonene ble møtt med sterke reaksjoner og konsekvenser for Nord-Korea. Sør-Korea fordømte handlingene sterkt. Park gikk ut og sa at ‘‘South Korea will make sure that North Korea pays the corresponding price for the nuclear test’’⁸⁶. Park bestemte derfor å suspendere og stenge hele Kaesong industrikomplekset i februar 2016, som en direkte konsekvens av atomtesten. Anlegget ble stengt for å redusere finansielle ressurser for Nord-Korea, og for å beskytte sørkoreanske arbeidere fra den spente situasjonen. Hun kunngjorde også ensidige maritime sanksjoner mot Nord-Korea slik at tredjelandskip ikke hadde tilgang til sørkoreansk farvann, i tillegg til at det hindret for forretninger mellom Sør- og Nord-Korea. Disse sanksjonene rammet 38 enkeltpersoner og 24 organisasjoner⁸⁷. Stengingen ble sett på som et sterk politisk uttalelse mot Nord-Koreas oppførsel. Og Park håpet at stengingen ville føre til at Nord-Korea tok til fornuft i den spente situasjonen. Kaesong industrikomplekset forble stengt, og eksperter mener det ikke kan åpnes igjen fordi det vil i så fall bryte internasjonale sanksjoner som er satt i ettertid.

2.3. Konklusjon

Stengingen av Kaesong markerte slutten av ‘‘Solskinnspolitikken’’ og dens forsøk på engasjement på den koreanske halvøya. Det markerte også et skifte i den Sør-Koreas holdning til Nord-Korea, fra en engasjementspolitikk til en konfronterende politikk. Forholdet mellom Sør- og Nord-Korea ble dårligere enn noen gang før. Da Lee Myung-Bak valgte å forkaste ‘‘Solskinnspolitikken’’ og innføre ‘‘Visjon 3000’’, endret han kursen for engasjementet på den koreanske halvøya. Selv om han hadde et poeng med at ‘‘Solskinnspolitikken’’ ikke hadde lyktes med å stoppe de Nord-koreanske provokasjonene, gjorde ikke hans politikk situasjonen noe særlig bedre. Beslutningen av å stenge Kumgang fjellet kan ha bidratt negativ

⁸⁴ White paper 2014. s.69

⁸⁵ Straub 2018 s.21

⁸⁶ Riaz 2017 s.56

⁸⁷ Riaz 2017 s.65

i det forholdet til Nord-Korea, og kan ha fremprovosert senkingen av Cheonan og bombingene av Yeonpyeong.

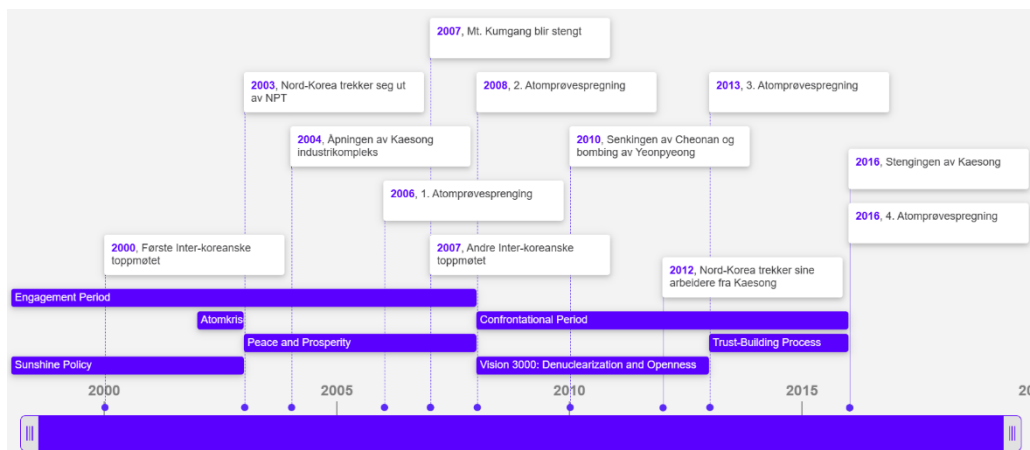
Da Park Geun-Hye ble president forsøkte hun å endre kursen igjen, men fortsatte samtidig å holde på konfrontasjonselementene. Hennes politikk bygget på tillit, men den inter-koreanske situasjonen gjorde det vanskelig å bygge tillit. I tillegg fikk Nord-Korea en ny leder Kim Jong-un, en ung og uerfaren politiker, som ikke virket særlig interessert i å bygge tillit til Sør-Korea, men heller ønsket å vise styrke og ikke svakhet. Selv om Park klarte å inngå en enighet med Nord-Korea slik at arbeiderne kunne komme tilbake etter den Nord-koreanske suspensjonen av Kaesong, ble dette arbeidet gjort forgjeves etter hydrogenbombsprengningen i 2016. Park besluttet å stenge hele anlegget og håpet at Nord-Korea ville ta til fornuft selv og møte til dialog. Dette skjedde ikke.

3. Diskusjon

“Solskinnspolitikken” ble introdusert av Kim Dae-Jung sent på 1990-tallet og markerte en signifikant endring i Sør-Koreas holdning og forhold til Nord-Korea. Politikken ble videreført av Roh Moo-Hyun administrasjonen og åpnet opp for positiv dialog selv om den politiske situasjonen ikke tilsa det. Men utover 2000-tallet undergikk “Solskinnspolitikken” betydelige endringer som tilslutt ledet til dens nedleggelse. Da Lee Myung-Bak ble president, skiftet han til en annen retning og politikken ble mye mer konfronterende og aggressiv. Dette hadde enorme konsekvenser for det inter-koreanske forholdet, og man så en økning i væpnede provokasjoner fra Nord-Korea. Etter Lee Myung-Bak kom Park Geun-Hye administrasjonen. Hun forsøkte å gå en middelvei mellom “Solskinnspolitikken” og “Visjon 3000”, men heller ikke dette lyktes i særlig stor grad.

Dette diskusjonskapittelet tar for seg i hvilken grad de ulike administrasjonenes politikk fungerte, og utfallet de hadde, ved å sette søkelys på tilgjengelig data i form av statistikk for de økonomiske- og humanitære-utvekslingene ved Kaesong industrikompleks og Mt. Kumgang turistanlegg. Denne delen vil også se på utviklingen av de Nordkoreanske provokasjonene og sette de i sammenheng med endringene i politikken.

3.1. Forskjellene i politikkene og politikken i praksis

Figur 4. Tidslinje som viser de ulike politiske fasene og hendelsene som skjer samtidig. Kilde: Laget selv.

Figur 4. viser en oversikt over de ulike periodene og alle hendelsene som er nevnt i oppgaven, fremstillingen er laget for å gi en bedre oversikt over tidslinjen. Ved å se på de ulike “White paper”, er det enklere å sammenligne og se forskjeller mellom de fire administrasjonene.

Da Kim Dae-Jung ble president i 1998, innførte han “Solskinnspolitikken” og dens prinsipper. Prinsippene til Kim handlet om engasjement og forsoning med Nord-Korea. Kim fremmet sameksistens og fredelig utveksling, og dette ser man i form av 15. Juni avtalen. Her ble Nord- og Sør-Korea enige om å satse på økonomiske samarbeidsprosjekt som Kaesong og Mt. Kumgang. I de fundamentale prinsippene legger Kim vekt på at Sør-Korea ikke vil skade eller absorbere Nord-Korea. Dette poengter han ved å vise til at “Solskinnspolitikken” er en langsom tillitsbyggende politikk, og at det vil gi for store konsekvenser å forhaste seg.

“Solskinnspolitikken” har heller utført ikke noe toleranse for væpnede provokasjoner, men dette prinsippet så man ikke i praksis fordi det ikke var noe provokasjoner under Kim Dae-Jungs periode som kunne føre til politiske konsekvenser.

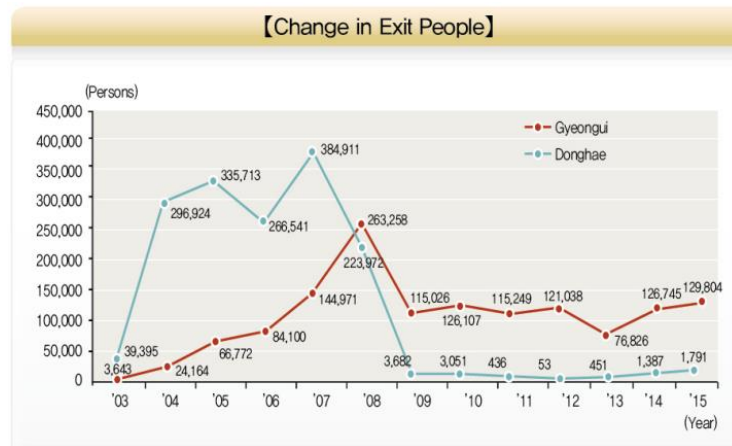
Roh Moo-Hyun videreførte kjerneideen til “Solskinnspolitikken”, men da under navnet “Fred og fremgangspolitikken”. Hovedmålene til “Fred og fremgangspolitikken” er ganske lik hovedprinsippene i “Solskinnspolitikken”. Flere av prinsippene er også like, mens to av dem er forskjellige. Roh trekker inn det internasjonale felleskapet, basert på de femte punktet i 15. juni avtalen, som hjelp til bedre dialog med Nord-Korea. I tillegg la han større vekt på folkets mening, og ønsket å føre en politikk som reflekterer folket. Han videreførte derimot ikke prinsippet om å ikke absorbere Nord-Korea, noe som kan tolkes negativt. I praksis hadde Roh en vanskeligere presidentperiode enn Kim som inneholdt flere provokasjoner fra Nord-

Korea. Likevel holdt han seg til politikken sin og søkte dialog med Nord-Korea. Dette fikk han uttelling for i form av det andre inter-koreanske toppmøtet i 2007.

Da Lee Myung-Bak ble president i 2008 skifter det poliske bildet. Selv om Lee sin "Visjon 3000" var veldig forskjellig fra "Solskinns politikken", henter også den nye politikken inspirasjon derfra. Som de to andre politikkene har også "Vision 3000" nulltoleranse for væpnede provokasjoner. Forskjellen i praksis mellom "Visjon 3000" og "Solskinns politikken" var at "Visjon 3000" hadde annonsert alvorlige konsekvenser som resultat av provokasjonene. Som f.eks stengingen av Mt. Kumgang turistanlegget. Dette er noe "Solskinns politikken" og for så vidt "Fred og fremgangspolitikken" ikke ville gjort, fordi de mente at samarbeidet var for viktig og ikke burde avvikles gjennom straff. "Visjon 3000" legger større vekt på raskere resultater enn det "Solskinns politikken" gjør, noe som får den til å virke som en utålmodig og aggressiv politikk. "Visjon 3000" ønsket å tvinge Nord-Korea til å endre seg **før** de kunne få bistand, noe som er det rakte motsatte av "Solskinns politikken". I praksis føre dette til økt spenning og dårligere dialog mellom Nord- og Sør-Korea.

Park Geun-Hyes "Tillitspolitikk" forsøkte å gå en middelvei mellom "Solskinns politikken" og "Visjon 3000". Hun forsøkte å føre en balanserende engasjementspolitikk med en sterk hånd på sikkerhetsproblemene. Park sin "Tillitspolitikk" hadde ikke med nulltoleranse for væpnende provokasjoner som ett av sine prinsipper, men fremmer heller politisk utvikling og samkjørt tilnærming som to av sine hovedprinsipper. Hennes tredje hovedprinsipp handler om å samarbeide tettere med det internasjonale felleskapet, og dette har hun derfor til felles med Rohs politikk. I praksis var Parks politikk veldig lik Lees politikk, med konkrete konsekvenser i form av politiske beslutninger og tiltak som et resultat av de nordkoreanske provokasjonene. Hun forsøkte derimot å føre dialog med Nord-Korea og fikk f.eks de nordkoreanske arbeiderne tilbake i arbeid ved Kaesong anlegget i 2013. Men dette ble til ingen nytte ettersom hun stengte anlegget i 2016 etter nye provokasjoner fra Nord-Korea.

3.2. Mt. Kumgang

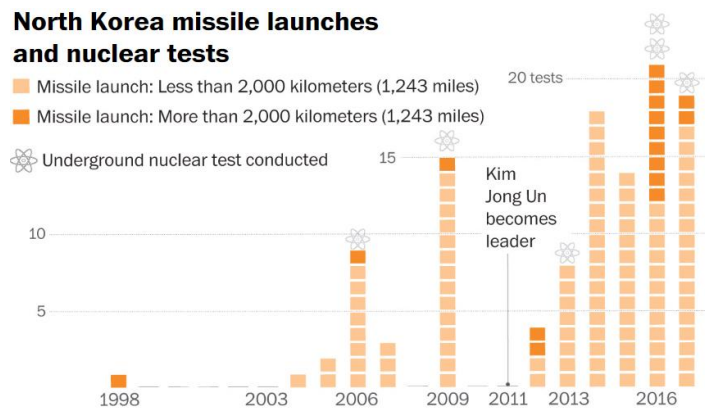

Figur 5. Bilde som viser antallet mennesker som krysser grensen på Gyeongui linjen og på Donghae linjen i perioden 2003-2015. Kilde: White paper 2016, Kapittel 2. s. 105

Mt. Kumgang fjellet åpnet for turister i 1998, og var et turistprosjekt ledet og finansiert av Hyundai gruppen. Prosjektet var ment som en mulighet for positiv utveksling og for at Nord-Korea skulle ha muligheten til å tjene hard valuta. Grafen fra «White paper» 2016 viser antallet personer som krysser grensen med de to toglinjene som ble restaurert og oppgradert på begynnelsen av 2000-tallet. Gyeongui-linjen går fra Seoul og til Kaesong industrikompleks, mens Donghae-linjen går fra Busan og opp til Mt. Baekdu på grensen til Kina. Donghae-linjen som vist på figur 2. går igjennom Mt. Kumgang distriktet. På figur 5. ser man en stabil økning i reisende på Donghae linjen fra 2003 frem til 2008 da turistanlegget ble permanent stengt etter at en sørkoreansk turist ble skutt og drept⁸⁸. Beslutningen om å stenge anlegget førte til finansielle tap for Nord-Korea og markerte startpunkt på økningen i de væpnede provokasjonene. Selv om linjene ble restaurert, er de i dag ikke koblet sammen slik det var tenkt. Gyeongui-linjen gikk hele veien til fra Seoul gjennom Pyongyang opp til Sinuiju, men ender i dag på Dorasan stasjon på sørkoreansk side av DMZ. På den nordkoreanske siden fortsetter den fra DMZ og nordover⁸⁹. Det samme ser vi på Donghae-linjen er delen som krysser DMZ som heller ikke er i drift.

⁸⁸ White paper 2016 s.103

⁸⁹ KBS World 2018

Figur 6. Visuelt bilde av den økte hyppigheten av Nordkoreanske provokasjoner. Inneholder ikke tall fra cruise missiler. Kilde: CSIS Missile Defense Project, Nuclera Threat Initiative, Univeristy of Hambrug. Hentet fra Washington post

Figur 6. viser økningen av de væpnede provokasjonene gjennomført av Nord-Korea fra perioden 1998 frem til 2016. Figuren viser en tydelig økning etter 2008, med flere missiloppstyringer og atomprøvesprengninger. Beslutningen å stenge turistanlegget av Lee Myung-Bak, og ikke åpne det igjen etter en kortere perioden, kan ha ført til en eskalering i de væpnende provokasjonene. Ifølge Moon Chung-In kunne også senkingen av Cheonan og bombingene av Yeonpyeong øya vært unngått, om Lee hadde opprettholdt 4. oktober avtalen og ikke latt den politiske alvorlige situasjonen påvirke driften i fredssonen⁹⁰. Men slik «White paper» 2010 sier det, var stengingen av turistprosjektet nødvendig fordi Nord-Korea ikke lenger kunne garantere for sikkerheten til de sørkoreanske turistene⁹¹.

Figur 6. viser også at det var missiltester i tillegg til en atomprøvesprengning i 2006, to år før Mt. Kumgang ble stengt. Dette var under Roh administrasjonen. Hvis «Solskinns politikken» hadde virket slik Kim Dae-Jung og Roh Moo-Hyun ønsket, skulle det ikke vært noe form for provokasjoner under Rohs-periode. For å forklare Nord-Koreas politikk og handlinger er det ikke tilstrekkelig å se bare på forholdet mellom Nord- og Sør-Korea alene. Den inter-koreanske politikken som føres fra Sør-Korea er ikke den eneste faktoren som spiller med når politikken handlingene til Nord-Korea skal forklares. I 2001 ble George Bush valgt som amerikansk president, og hans harde Nord-Korea politikk kan også ha bidratt til den økte spenningen på den koreanske halvøya⁹². Da James Kelly konfronterte Nord-Korea, som førte til at de innrømmet å være i besittelse av uran-anrikende atomvåpen, førte det til at Nord-Korea utviste IAEA inspektørene og meldte seg ut av NTP avtalen i 2003. Og da USA i tillegg

⁹⁰ Moon 2012 s.130

⁹¹ White paper 2010 s. 64

⁹² Kleiner 2005

besluttet å ikke støtte KEDO i 2005 slik at Nord-Korea ikke fikk de lettvannsreaktorene de var lovet, kan dette ha bidratt til beslutningen om atomprøvesprengningen i 2006. Man ser derfor en stigende økning i provokasjoner fra 2003 til 2006. I 2007 forsøker Roh Moo-Hyun å bedre situasjonen ved å invitere til det andre inter-koreanske toppmøtet. Toppmøtet var vellykket og resulterte i 4. oktober deklarasjonen, og man ser en nedgang i provokasjoner frem til Lee blir president. Ser man på antallet provokasjoner fra 2011, er det en tydelig økning. Dette kommer mest sannsynlig av at Kim Jong-un blir leder av Nord-Korea. Han ble leder i ung alder og hadde lite politisk erfaring, noe som fører til at han må bevise hva han er god for. Og i kjent nordkoreansk stil gjør man det med væpnede provokasjoner. Skiftet av leder i Nord-Korea kan være en faktor som bidro til den økte provokasjonen i tillegg til politikken til Park Geun-Hye.

3.3. Kaesong Industrikompleks

Figur 7. Antallet Nordkoreanske arbeidere ved Kaseong i perioden 2005-2015. Kilde white paper 2016, kapittel 2. s.89

Et argument for at den sørkoreanske politikken har fungert kan man lese ut av tallene over arbeidere ved, og handelen mellom Nord- og Sør-Korea. På figur 7. ser man at tallene på arbeidere ved Kaesong økte stabilt fra 2006 og frem til 2015. Dette viser at selv om det var store politiske utfordringer i 2006, 2009, 2010 og 2013, så påvirker det likevel ikke antallet arbeidere ved anlegget. Tvert imot har antallet økt. Den samme tendensen ser man i figur 8.

Year	'89	'90	'91	'92	'93	'94	'95	'96	'97	'98	'99	'00	'01	'02	'03	'04	'05	'06	'07	'08	'09	'10	'11	'12	'13	'14	'15	Total
Inbound	19	12	106	163	178	176	223	182	193	92	122	152	176	272	289	258	340	520	765	932	934	1,044	914	1,074	615	1,206	1,452	12,411
Outbound	0	1	6	11	8	18	64	70	115	130	212	273	227	370	435	439	715	830	1,033	888	745	868	800	897	521	1,136	1,262	12,075

Figur 8. Antallet inter-koreansk handel i perioden 1989-2015. Kilde: White paper 2016, kapittel 2. s.76

Her kan man tydelig se en økning i den inter-koreanske handelen fra 2000 frem til 2015. Handlene er i tillegg størst i 2010, 2012, 2014 og 2015. I 2013 synker volumet med 835 millioner USD, men dette kommer mest sannsynlig av at Nord-Korea trakk arbeiderene sine fra Kaesong, noe som forårsaket en stans i eksport av varer, og at de i tillegg ble pålagt en del sanksjoner etter rakettoppskytingen i 2012. Ser man på tallene fra 2014 har volumet økt med det dobbelte fra 2013, noe som tyder på at handelen ikke ble særlig påvirket av det som skjedde året før.

Denne utviklingen i handel kan komme som et resultat av prinsippet til Kim Dae-Jung om å skille politikk fra økonomi. Ved å skille politikk og økonomi, kan handel og industri fortsette å operere uten å bli påvirket av politiske endringer. Dette er et viktig prinsipp i "Solskinnspolitikken" som gjør det lettere å bygge tillit og trygghet til hverandre. Men selv om Lee Myung-Bak ikke beholder dette prinsippet i sin politikk, ser man likevel ikke ser noe negativ endring i antall arbeidere eller i handelen. Dette viser at politikken i seg selv ikke har noen stor påvirkningskraft når det kommer til handel. Men når Park Geun-Hye beslutter å stenge hele anlegget, ødelegger det for kontinuiteten og samarbeidet mellom Nord- og Sør-Korea. I tillegg mistet også Nord- og Sør-Korea industrisamarbeidet i Kaesong som en symbolsk illustrasjon på engasjementspolitikken.

4. Konklusjon

Denne oppgaven har tatt for seg utviklingen av "Solskinnspolitikken" fra dens begynnelse med Kim Dae-Jung administrasjonen til dens slutt med Park Geun-Hye ved stengingen av Kaesong industrikompleks i 2016. Utviklingen går gjennom fire forskjellige presidentperioder som er svært ulike, men likevel har noen fellestrekk. De forskjellige administrasjonene har forskjellig praksis når det kommer til utførelsen av politikken deres. De er alle svært trofaste i forhold til sin egen politikk, og dette gir ulike resultater og konsekvenser for periodene. Kim Dae-Jung og Roh Moo-Huyn prioriterer dialog og samarbeid, som resulterte i det første og andre inter-koreanske toppmøtene, i tillegg til begynnelsen av Kaesong industrikompleks og Mt. Kumgang turistanlegget. Roh beviste under atomkrisen i 2002-2003 og under atomprøvesprengningen i 2006 at han sto fast på prinsippene sine og søkte dialog med Nord-Korea. Lee Myung-Bak sto også fast på sine politiske prinsipper og møtte Nord-Korea med har de straffetiltak for de væpnede provokasjonene sine. Park Geun-Hye forsøkte å fremme

noe dialog ved å ønske de nordkoreanske arbeiderne tilbake til Kaesong i 2013, men avsluttet likevel perioden med å stenge hele anlegget.

Ser man på tallene i figur 5. og i figur 6., kan man se en sammenheng mellom nedgangen i antallet utvekslinger på toglinjene rundt 2008 i figur 5. med økningen i væpnede provokasjoner i 2009 og utover. Dette var også perioden da Lee Myung-Bak ble valgt til president. Lee Myung-Baks strenge politikk kan derfor ha ført til økt spenning og flere provokasjoner. Det at senkingen av Cheonan og bombingene av Yeonpyeong øya kanskje kunne være unngått om Lee hadde åpnet Mt. Kumgang fjellet igjen, er det svært vanskelig å si med sikkerhet. Lee mente det var nødvendig å stenge fjellet for å ivareta sikkerheten til de sørkoreanske turistene. Nord-Korea ville mest sannsynlig gjennomført disse provokasjonene uansett om fjellet var åpent eller ikke. Dette kan man se sammenheng med at det var væpnede provokasjoner også i 2006 da "Solskinnspolitikken" fortsatt fungerte som en engasjementspolitikk. Endringer i Nord-Koreas politikk kommer mest sannsynlig av endringene i USAs Nord-Korea politikk på den tiden, noe som var utenfor Sør-Koreas kontroll. USAs politiske beslutninger påvirket uansett det inter-koreanske forholdet negativt. Det at Kim Jung-un ble leder av Nord-Korea i 2011, kan også ha bidratt til et økt antall provokasjoner fra Nord-Koreas side og må sees i sammenheng med situasjonen som vist i figur 6. Kim Jung-un var da en ung og uerfaren leder og hadde derfor mye å bevise ovenfor sine egne landsmenn.

Ser man derimot på tallene fra Kaesong industrikompleks i figur 7. og 8., og for så vidt også på økningen av besøkende ved Mt. Kumgang frem til stengingen 2008, ser man en økning i både antallet arbeidere, antallet handel og antallet besøkende. Dette tyder på at politikken i seg selv kanskje ikke hadde så stor påvirkningskraft som man skulle tro. Det at Lee Myung-Bak ikke bevarte prinsippet fra fleksibel dualisme om å skille økonomi og politikk, vises ikke på tallene. Det vises heller ikke i tallene de gangene Nord-Korea ble satt under økonomiske sanksjoner, tvert imot øker antallet arbeidere og handelen ved innføring av ulike sanksjoner.

For å svare på hovedspørsmålet: "I hvilken grad bidro de ulike politikkene til å bedre det tinter-koreanske forholdet?", er det et sammensatt svar. Arbeidet med "Solskinnspolitikken" førte til økt økonomisk og menneskelig utveksling mellom landene. Men denne positive utviklingen overskygges av de økte provokasjonene utover 2000. Det er vanskelig å si i hvilken grad politikken fra Sør-Koreas side har bidratt til å bedre forholdet mellom landene. Men den har i hvertfall åpnet opp for noen grad av dialog og samarbeid mellom landene, noe senere administrasjonen kan ta med seg videre. Det er vanskelig å vurdere hvilke

konsekvenser en alternativ politikk til ‘Solskinnspolitikken’ i form av en stabil og/eller fiendtlig politikk fra Sør-Koreas side, i den perioden oppgaven tar for seg. Nord-Korea er et lukket og totalitært regime som ikke formidler eksternt noe form for nyanser i deres politiske meninger og standpunkt. Videre har dette totalitære regimet et behov for å opprettholde ideen om en ytre truende fiende, som en forklaring på deres innenrikspolitikk. Eksistensen av den ytre fienden enten om det er Sør-Korea eller USA er en avgjørende betingelse for eksistensen til maktapparatet i landet. I et slikt perspektiv vil endringer i sørkoreansk politikk ha liten betydning for de politiske beslutninger i Nord-Korea.

5. Kilder:

- Axelblom, Alec. (2017). *Republic of Korea's Sunshine Policy: The Sweeping fall in support for the Sunshine Policy and the role of the Ministry of Unification during the tumultuous Sunshine years*. [Mastergradsoppgave, Lund University, Sverige] Hentet 21.03.24 fra: [download \(lu.se\)](#)
- Berkowitz, Bonnie. Steckelberg, Aaron (2017). *North Korea tested another nuke. How big was it?*. The Washington Post, Hentet 30.04.24 fra: [North Korea's nuclear tests by the numbers - Washington Post](#)
- Branigan, Tania (2009). *Kim Dae-Jung, former South Korean President, dies aged 85*. Hentet 21.03. 24 fra [Kim Dae-jung, former South Korean president, dies aged 85 | South Korea | The Guardian](#)
- Buhite, Russell D. (1978). *“Major interests”:* American policy toward China, Taiwan and Korea, 1945-1950. University of Oklahoma. Hentet 21.03.24 fra ["Major Interests": American Policy toward China, Taiwan, and Korea, 1945-1950 \(jstor.org\)](#)
- Cha, Jung-Mi (2020). Analysis of the implementation of South Korea's Nordpolitik in 1970s-1990s: Focusing on the interaction between Environment and Foreign Policy Decision-Making. Institute of Korea Studies. Hentet 02.05 fra: [Analysis_of_the_Implementation.pdf](#)
- Hess, Ashely A.C (01.04.2018). Why Does North Korea Engage in Provocations? Journal of Asian Security and International Affairs. Hentet 29.04 fra [Why Does North Korea Engage in Provocations? \(sagepub.com\)](#)
- KBS World (2018). *Inter-Korean Project to restore Gyeongui Line*. Hentet 08.05.24 fra [Inter-Korean Project to Restore Gyeongui Line | KBS WORLD](#)

- Kim, Hong Nack. (2008). *The Lee Myung-Bak Government's North Korea policy and the Prospects for Inter-Korean relations*. University of West Virginia. Hentet 07.05.24 fra [INTERNATIONAL JOURNAL OF KOREAN STUDIES \(columbia.edu\)](#)
- Kim, Jeong-Yong (2004). *The Utilization of Business-Track Diplomacy: The Hyundai group's Mt. Kumgang Tourism under the Kim Dae-Jung Government*. International studies review vol.5 no.1, s.67-87. Northeast Asia Policy Institute, Incheon city, Korea. Hentet 16.04 fra [aisr-article-p67_5.pdf](#)
- Kirk, Donald. (12.02.2021). A Shrimp among whales. *The Korean times*. Hentet 21.03.24 fra ['A shrimp among whales' - The Korea Times](#)
- Kleiner, Jurgen. (2005) *The Bush Administration and the Nuclear Challenges by North Korea*. Diplomacy and Statecraft, Routledge. Taylor & Francis Group. Hentet 02.05 fra [The Bush Administration and the Nuclear Challenges by North Korea \(tandfonline.com\)](#)
- Manyin, Mark E. Nanto, Dick K. (01.06.2010). *The Kaesong North-South Korean Industrial Complex*. Congressional Research service. Hentet 15.04.24 fra [untitled \(everycrsreport.com\)](#)
- Lee, Chang-Sup. (2010). *Wisdom of Aesop's Fables*. Korea Times. Hentet 30.04 fra [Wisdom of Aesop's Fables - The Korea Times](#)
- Lee, Jung-Hoon. Moon, Chung-In. (Juni 2003). *The North Korean Nuclear Crisis Revisited: The Case for a Negotiated Settlement*. Security Dialogue 2003 34:2, 135-151. Sage publications. Hentet 12.04.24 fra [The North Korean Nuclear Crisis Revisited: The Case for a Negotiated Settlement \(sagepub.com\)](#)
- Lee. Minha, Chung, Suh-Yong (2020). *Is Trans-Korean Railway Solely a Symbol of Peace in the Korean Peninsular?*. Korea university, Seoul. Hentet 16.04 fra [sustainability-12-09815 railroad.pdf](#)
- Malterud, Kristi. (2002). *Kvalitative metoder i medisinsk forskning- forutsetninger, muligheter og begrensninger*. Tidsskriftet. Hentet 08.05.05 fra [Kvalitative metoder i medisinsk forskning – forutsetninger, muligheter og begrensninger | Tidsskrift for Den norske legeforening \(tidsskriftet.no\)](#)
- Ministry of Foreign Affairs. (?). *A Peace Regime on the Korean Peninsula*. Hentet 18. 03.24 fra https://www.mofa.go.kr/eng/wpge/m_5477/contents.do
- Ministry of National Unification. (1996). *Peace and Cooperation, White paper on Korean unification*. Seoul. Hentet 18. 03.24
- Ministry of National Unification. (2001). *Peace and Cooperation, White paper on Korean unification*. Seoul. Hentet 18. 03.24

- Ministry of National Unification. (2005). *Chapter 1: Promoting the Policy of Peace and prosperity, White paper on Korean Unification*. Seoul. Hentet 18. 03.24
- Ministry of National Unification. (2010). *Chapter 1: Establishing principled Inter-Korean Relations, White paper on Korean Unification*. Seoul. Hentet 19.04.24
- Ministry of National Unification. (2014) *White Paper on Korean Unification*. Seoul. Hentet 25.04.24
- Ministry of National Unification (2016). *White Paper on Korean Unification*. Seoul. Hentet 30.04.24
- Moon, Chung-In (2012) *The Sunshine Policy: In defense of engagement as a path to peace in Korea*. Yonsei University Press, Seoul
- Mullen, Jethro. Armstrong, Paul (12.12.2012). *North Korea carries out controversial rocket launch*. CNN. Hentet 29.04 fra [North Korea carries out controversial rocket launch | CNN](#)
- Oberdorfer, Don. Carlin, Robert. (2014). *The Two Koreas: A contemporary history*. (3utg.). Basic Books, New York.
- Oxford Reference. *Ostpolitik*. Hentet 01.05.24 fra: [Ostpolitik - Oxford Reference](#)
- Riaz, Anum (2017). *North Korean Nuclear Test: Motivations and International responses*. Journal of Security and Strategic Analyses. Islamabad. Hentet fra [North Korean Nuclear Tests: Motivations and International Responses - ProQuest](#)
- Sandler, Stanley (1999). *The Korean War: No Victors, No Vanquished*. The University press of Kentucky.
- Shin, Bok-Ryong. (2008). *The Decision Process of the Trusteeship in Korea, 1945-1946: Focusing on the Change of U.S. Ideas*. Inha University. Hentet 21.03.24 fra [The Decision Process of the Trusteeship in Korea, 1945–1946: Focusing on the Change of U.S. Ideas \(wiley.com\)](#)
- Shin, Soon-Ok (2020). *The Rise and Fall of Park Geun-Hye: the perils of South Korea's weak party system*. Hentet 25.04 fra [The rise and fall of Park Geun-hye: the perils of South Korea's weak party system \(tandfonline.com\)](#)
- Straub, David (2018). *Salvaging the Sunshine Policy*. Joint U.S-Korea Academic Studies. Hentet 15.04.24 fra [jukas_1.1_salvaging_the_sunshine_policy.pdf \(keia.org\)](#)
- The Chosun Daily (2007). *A Brief Biography of President-Elect Lee Myung-Bak*. Hentet 19.04 fra [A Brief Biography of President-Elect Lee Myung-bak \(chosun.com\)](#)
- The Guardian (juli 2008). *South Korean Tourist shot dead in North Korea*. Hentet 24.04 fra [South Korean tourist shot dead in North Korea | World news | The Guardian](#)

- United Nations Security Council (2013). *S/RES/2094 (2013)*. United Nations. Hentet 29.04 fra [S/RES/2094 \(2013\) | United Nations Security Council](#)

